

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Jiří Johanides

**Možné dopady moderních technologií v řízeních pro
případ smrti**

Diplomová práce

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Možné dopady moderních technologií v řízeních pro případ smrti vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 106.513 znaků, včetně mezer.

V Olomouci dne 19. března 2022

Jiří Johanides

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu mé diplomové práce panu **JUDr. Václavu Bednářovi, Ph.D.**, a to za odborné vedení při psaní této diplomové práce, vstřícný, laskavý a ochotný přístup, věcné připomínky a cenné rady.

Seznam použitých zkratk

OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Zákon EIPod	Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých zákonů
Směrnice o elektronickém podpisu	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/93/ES o zásadách Společenství pro elektronické podpisy
Zákon SlužET	Zákon č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce
Nařízení eIDAS	Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 910/2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES
Notářský řád	Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti

Obsah

Úvod	8
1. Elektronická závěť ve Spojených státech amerických	11
1.1. <i>Jednotný zákon o elektronické závěti</i>	11
1.2. <i>Účel formálních požadavků</i>	13
1.3. <i>Formální požadavky pro vytvoření formální závěti</i>	15
1.3.1. Požadavek písemné závěti	15
1.3.2. Požadavek podpisu závěti.....	16
1.3.3. Požadavek osvědčení závěti.....	18
1.4. <i>Formální požadavky pro vytvoření holografní závěti</i>	20
1.4.1. Požadavek vlastnoručně psané závěti	20
1.4.2. Požadavek data závěti	23
1.4.3. Požadavek podpisu závěti.....	24
1.4.4. Požadavek testamentárního záměru.....	24
1.5. <i>Neškodná chyba</i>	24
1.6. <i>Odvolání závěti</i>	27
1.6.1. Odvolání závěti písemnou formou.....	27
1.6.2. Odvolání závěti fyzickým aktem	28
1.7. <i>Shrnutí</i>	30
2. Možnost pořízení elektronické holografní závěti	31
2.1. <i>Požadavek písemné formy</i>	31
2.2. <i>Požadavek vlastnoručního podpisu</i>	33
2.3. <i>Požadavek na osvědčení závěti</i>	38
2.3.1. Závěť ve formě veřejné listiny	39
3. Video závěť	43
3.1. <i>Video závěť v Austrálii</i>	43
3.2. <i>Video závěť v České republice</i>	44
3.2.1. Úlevy při pořizování závěti	45
Závěr	48
Bibliografie	51
Anotace/Summary	54

Úvod

Jak již z názvu vyplývá, v rámci této diplomové práce bych se rád zaměřil na moderní technologie, konkrétně na možné dopady jejich využití v rámci posledního pořízení.

Technologie se neustále vyvíjejí a mají stále větší význam v lidských životech. Dnes je už téměř nemožné nelézt osobu, která by u sebe neměla minimálně mobilní telefon. Moderní technologie ovlivňují každodenní život člověka, ať už se jedná o běžné záležitosti, jako je komunikace s blízkými, fotografování každodenních okamžiků, sledování srdeční aktivity a jiných tělesných funkcí. Postupně prostupují i do oblastí, ve kterých bychom je ještě před pár lety vůbec neočekávali. Příkladem mohou být například online objednávání se k lékaři a na různé úřady, nahlížení do bankovníctví, a dokonce nám umožňují i placení účtů z pohodlí domova. Technologie jsou zkrátka všude kolem nás a nabízí stále více možností. Proto není překvapením, že se moderní technologie postupně začínají objevovat i v oblasti právní, příkladem mohou být datové schránky, které umožňují zjednodušené doručování dokumentů, elektronická neschopenka vystavená lékařem a v nedávné době přibyla například možnost elektronického prokázání o zaplacení povinného ručení pomocí mobilního telefonu.

Je tedy jen otázkou času, kdy se moderní technologie přesunou rovněž do oblasti pořízení pro případ smrti. Zde by mohla vyvstat otázka, proč by moderní technologie měly zasáhnout právě do této oblasti, odpověď je však prostá a skládá se ze dvou částí. Tou první je, že pořízení pro případ smrti se často činí na sklonku života, kdy osoba potřebuje rychle určit, jak má být po její smrti naloženo s jejím majetkem. V dnešní době u sebe málo kdo nosí tužku a papír, ale jak již bylo uvedeno výše, mobilní telefon u sebe nosí téměř každý. Vytvořit platnou závěť pomocí mobilního telefonu nebo tabletu, by se tak mohlo zdát více než příhodné. Stačilo by vzít telefon a zapnout nahrávání, ať už obrazu nebo jen zvuku, a nahrát svá poslední přání. Navíc by se dalo snadno posoudit, například z intonace hlasu a mimiky, zda taková závěť vznikla v době, kdy tato osoba byla plně příčetná a způsobilá takovou závěť uzavřít. Druhá část odpovědi spočívá na faktu, že neodvratitelně přijde doba, kdy závěti budou tvořeny generacemi, které byly zvyklé používat technologie v průběhu celého svého života a zkrátka nastanou případy, kdy někdo sepíše svou závěť pomocí elektronického zařízení, ať už pomocí svého počítače do textového editoru nebo

pomocí stylusu na svůj tablet nebo za pomoci mobilního telefonu pořídí video záznam, kde sdělí své myšlenky a poslední přání. Právní úprava by tak měla být připravena na řešení takových situací.

Moderním technologiím rovněž nahrává současná situace spojená s covidovou krizí. Ta ukázala, že je ve snaze omezení lidského kontaktu možné, že se dá celá řada odvětví přesunout do online režimu. Zdárným příkladem může být školství, které se kompletně přesunulo do online režimu, což by si před pár lety málokdo dovedl představit.

Doba, kdy budou k vytvoření poslední vůle běžně používány technologie, je možná ještě daleko, ale i tak je potřeba, aby byla česká legislativa připravena na tuto možnost. Jen tak bude možné předcházet možným problémům, které s sebou poslední vůle vytvořené pomocí technologií mohou přinášet a účinně tyto problémy řešit.

Téma pořízení závěti za užití moderních technologií bylo v rámci České republiky již diskutováno během přípravných prací zákona č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku. Konkrétně se uvažovalo o přijetí institutu, pomocí kterého by bylo možné pořádnou platnou závěť například pomocí videozáznamu. Jak můžeme zjistit při čtení z občanského zákoníku, nic takového do právní úpravy zařazeno nebylo. Je však nutné podotknout, že se bavíme o období do roku 2014 a od té doby došlo opět k velkému posunu v oblasti moderních technologií. Z tohoto důvodu usuzuji, že je potřeba se tomuto tématu začít opět věnovat a připravit se tak na možný nárůst případů, kdy k vytvoření závěti bude použito některých moderních technologií.

V rámci této práce bych se chtěl zaměřit na země, které se již musely potýkat se závětí, která byla vytvořena za pomoci moderních technologií. Nejvíce případů se vzhledem k rozloze a počtu obyvatel vyskytlo ve Spojených státech amerických, ve kterých již některé státy zařadily do svých právních úprav možnost vytvoření platné závěti za užití moderních technologií. Z tohoto důvodu se ve své práci zaměřím na jednotlivá kritéria, která musí osoba dodržet pro vytvoření platné závěti ve Spojených státech amerických a jaký vliv měly moderní technologie na tato kritéria. Rovněž se zaměřím na jednotlivé případy, v nichž soudy dospěly k závěru, že ačkoliv byla závěť vytvořena za pomoci moderní technologie, došlo k vytvoření platné závěti. Po důkladném zhodnocení všech těchto kritérií se pokusím zaměřit na současnou právní

úpravu posledního pořízení v České republice, a zda by nebylo možné adaptovat klíčové prvky z americké úpravy i do české právní úpravy.

1. Elektronická závěť ve Spojených státech amerických

V rámci této kapitoly se zaměřím na elektronickou závěť, jakožto na institut, který začíná být prosazován v právních úpravách některých států. Proto se zaměřím na jednotlivé formální požadavky, zejména jakým způsobem byly ovlivněny přijetím elektronické závěti. V neposlední řadě se zaměřím na doktrínu nazvanou jako „neškodná chyba“ a na její vliv na přijímání elektronických závětí i ve státech, ve kterých není elektronická závěť uznávána.

V rámci Spojených států amerických funguje v některých státech institut, který se nazývá „electronic will“, tedy v překladu elektronická závěť a jedná se o závěť, která je vytvořena, sepsána a uložena v elektronickém formátu.¹ Tento institut se prvně objevil v rámci nevadského práva již v roce 2001², ovšem na významu začíná nabývat až v posledních pár letech, a to díky rapidnímu vývoji moderních technologií. Stále se však jedná o poměrně nový institut, který se neustále vyvíjí. Přestože se prozatím jedná o vzácně využívaný institut, musely již americké soudy řešit několik případů, ve kterých svou roli sehrály elektronické závěti. S ohledem na to, jaké místo zaujímají moderní technologie v rámci života nás všech, se dá s jistotou předpokládat, že takových případů bude jen přibývat.³

1.1. Jednotný zákon o elektronické závěti

Již v roce 1999 přijala Komise pro jednotné zákony zákon o jednotných elektronických transakcích. Tento zákon umožňoval elektronické podepisování dvoustranných obchodních smluv, díky čemuž bylo umožněno elektronické obchodování. Jednalo se o velice pokrokový zákon, který byl přijat téměř ve všech amerických státech. Ze své působnosti však výslovně vylučoval závěti.⁴

¹ GÜRER, Gökalp Y. *No Paper? No Problem: Ushering in Electronic Wills Through California's „Harmless Error“ Provision* [online]. UC Davis Law Review, 2016. Dostupné z: https://lawreview.law.ucdavis.edu/issues/49/5/Notes/49-5_Gurer.pdf.

² GÜRER, Gökalp Y. *No Paper? No Problem: Ushering in Electronic Wills Through California's „Harmless Error“ Provision* [online]. UC Davis Law Review, 2016. Dostupné z: https://lawreview.law.ucdavis.edu/issues/49/5/Notes/49-5_Gurer.pdf.

³ *What is an „Electronic Will“?* [online]. Harvard Law Review, 131, 10. dubna 2018 [cit. 10. února 2022]. Dostupné z: <https://harvardlawreview.org/2018/04/what-is-an-electronic-will/>.

⁴ SHAFFER, Brent, SNEERINGER, Michael. *Ready or Not, Here They Come: Electronic Wills Are Coming to a Probate Court Near You*. *Probate and Property Magazine* [online databáze], 2019, roč. 33, č. 5 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: https://www.americanbar.org/groups/real_property_trust_estate/publications/probate-property-magazine/2019/september-october/ready-or-not-here-they-come-electronic-wills-are-coming-a-probate-court-near-you/.

Možnost vytvoření elektronické závěti se poprvé objevila v Nevadě v roce 2001, avšak tento institut nebyl příliš využíván. Tento zákon byl revidován v roce 2017 a postupně se přidaly i některé další americké státy.⁵ Ty totiž musely reagovat na dění ve světě. Závěti, ve kterých svou roli sehrály moderní technologie, se totiž začaly objevovat i mimo Spojené státy americké. Příkladem může být případ z roku 2002, kterým se musel zabývat soud v Jižní Africe, kde zůstavitel zanechal poznámku, že jeho závěť naleznou na jeho počítači, nebo případ z Austrálie, kde došlo k vytvoření závěti na mobilním telefonu. Postupně tak byla možnost elektronické závěti začleněna do právní úpravy v Indianě, v Arizoně a v dalších státech. Právní úpravy se však v těchto státech lišily. Komise pro jednotné zákony tak ve snaze přiblížit právní úpravy v jednotlivých amerických státech začala pracovat na jednotném zákonu o elektronické závěti.⁶ Tento byl dokončen v roce 2019. Prvními státy, které přijaly obsah tohoto modelového zákona do své právní úpravy o poslední vůli, byly Utah a Colorado.⁷

Komise pro jednotné zákony není zákonodárným orgánem. Jedná se o neziskovou organizaci, která se svou činností snaží o vytvoření jednotné legislativy, která by mohla být přijata ve většině států. Aby byl návrh zákona vytvořený Komisí pro jednotné zákony v daném státě platný a účinný, je potřeba, aby byl tento přijat do právní úpravy tohoto státu.⁸ Státy však nemusí přijmout celý zákon, ale mohou některé části vynechat, jako například možnost vzdáleného svědectví. Cílem jednotného zákona o elektronické závěti byla možnost mezistátního uznávání elektronických závětí.⁹

⁵ GÜRER, Gökalp Y. *No Paper? No Problem: Ushering in Electronic Wills Through California's „Harmless Error“ Provision* [online]. UC Davis Law Review, 2016. Dostupné z: https://lawreview.law.ucdavis.edu/issues/49/5/Notes/49-5_Gurer.pdf.

⁶ KOMISE PRO JEDNOTNÉ ZÁKONY. *Uniform electronic will act* [online], 2021 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: <https://www.uniformlaws.org/committees/community-home?CommunityKey=a0a16f19-97a8-4f86-afc1-b1c0e051fc71>.

⁷ GÜRER, Gökalp Y. *No Paper? No Problem: Ushering in Electronic Wills Through California's „Harmless Error“ Provision* [online]. UC Davis Law Review, 2016. Dostupné z: https://lawreview.law.ucdavis.edu/issues/49/5/Notes/49-5_Gurer.pdf.

⁸ SNYDER, Susan. *Electronic Wills and Remote Execution* [online]. 31. srpna 2021 [cit. 31. ledna 2022]. Dostupné z: <https://actecfoundation.org/podcasts/electronic-wills-and-remote-execution/>.

⁹ KOMISE PRO JEDNOTNÉ ZÁKONY. *Uniform electronic will act* [online], 2021 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: <https://www.uniformlaws.org/committees/community-home?CommunityKey=a0a16f19-97a8-4f86-afc1-b1c0e051fc71>.

Jednotný zákon o elektronické závěti tak umožňuje zůstaviteli vyhotovit platnou elektronickou závěť, při zachování všech záruk, které jsou poskytnuty běžné závěti vytvořené na papír.¹⁰

V současné době jednotný zákon o elektronické závěti přijaly čtyři státy, jsou jimi Colorado, Utah, Severní Dakota a Washington. (internet) Florida, Arizona, Indiana a Nevada jsou státy, které sice nepřijaly do své právní úpravy jednotný zákon o elektronické závěti, ovšem přijaly vlastní legislativu, která upravuje elektronické závěti.¹¹

1.2. Účel formálních požadavků

Pro sepsání platné závěti je potřeba dodržet formální požadavky, které jsou stanoveny právním předpisem. Je tak nezbytně nutné tyto požadavky velmi dobře znát. Z tohoto důvodu se v rámci této podkapitoly budeme věnovat jednotlivým formálním požadavkům a jakým způsobem byly ovlivněny přijetím elektronické závěti.

Dříve, než se dostaneme k jednotlivým formálním požadavkům pro vytvoření platné závěti, je nutné upozornit na dva důležité fakty. Prvním je, že zůstavitel má možnost vybrat si ze dvou možných způsobů, jak vytvořit závěť, prvním způsobem je závěť tzv. „formální“, v rámci českého práva by bylo možné ji přirovnat k závěti allografní. Druhým způsobem zůstavitele je vytvořit závěť holografní. V některých státech má zůstavitel ještě třetí možnost pro vytvoření závěti a tou je ústní závěť.¹² V rámci této kapitoly se však nebudu zabývat ústní závěťmi, naopak se zaměřím na požadavky, které je potřeba dodržet pro vytvoření formální a holografní závěti.

Rovněž je potřeba upozornit na fakt, že každý stát si vytváří právní úpravu samostatně, následkem čehož se obsah formálních požadavků stát od státu liší.¹³ Jedná se však pouze o drobné nuance, které spočívají například v počtu svědků, které jsou při podpisu závěti zůstavitelem potřeba. Obecně je tedy pro formální závěť stanoveno, že tato musí být psaná, podepsána zůstavitelem a osvědčena. A pro

¹⁰ KOMISE PRO JEDNOTNÉ ZÁKONY. *Uniform electronic will act* [online], 2021 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: <https://www.uniformlaws.org/committees/community-home?CommunityKey=a0a16f19-97a8-4f86-afc1-b1c0e051fc71>.

¹¹ HIRSCH, Adam. *Technology Adrift: In Search of a Role for Electronic Wills* [online]. 30. března 2020 [cit. 30. ledna 2022]. Dostupné z: <https://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3849&context=bclr>.

¹² Aktuální znění: Ohio Revised Code, § 2107.60. a Aktuální znění: Texas Probate Code, Chapter IV. Execution and Revocation of Wills, § 65.

¹³ WENDEL, Peter. *Emanuel law outlines: Wills, Trusts, and Estates Keyed to Dukeminier/Sitkoff/Lindgren*. 8. vydání. Wolters Kluwer Law & Business, 2010, 84 s.

holografní závěť je stanoveno, že tato musí být psána vlastní rukou, datována, podepsána a musí zde být zůstavitelův záměr k vytvoření závěti.¹⁴

Účelem formálních požadavků je umožnění soudu posoudit pravost a platnost závěti. Hlavním účelem je tedy funkce důkazní. V případě, že dojde k napadení platnosti závěti, posuzuje soud splnění jednotlivých formálních požadavků. V případě, že před sebou má dokument, který je podepsán zůstavitelem, a dva svědky, kteří byli přítomni podpisu závěti zůstavitelem, pak taková závěť zcela jistě ob stojí.

Nicméně funkce důkazní není jedinou funkcí formálních požadavků. Rozeznáváme řadu podpůrných funkcí, kterými jsou například funkce tzv. „chanellingu“, funkce evidenční, rituální a funkce ochranná.¹⁵

Funkce evidenční slouží jako důkaz o úmyslu zůstavitele vytvořit závěť. Může se stát, že zůstavitel za svého života vytvoří více dokumentů, ve kterých se vyjádří, jak si přeje, aby bylo naloženo s majetkem po jeho smrti, funkce evidenční má tedy sloužit jako osvědčení, že dokument, který vytvořil a následně podepsal před svědky, je skutečně zamýšlen jako jeho závěť.¹⁶

Funkce tzv. „channelingu“, tato funkce by se dle svého obsahu dala přeložit, jako funkce vůdčí. Její podstatou je vedení zůstavitele k tomu, aby vytvořil, pokud možno, bezchybnou závěť, která ob stojí před soudem v případě, že by někdo namítl její neplatnost. K naplnění této funkce dochází nejčastěji tak, že se zůstavitel poradí s právníkem nebo závěť sepíše přímo pod jeho dohledem.¹⁷

Funkce rituální má vést k tomu, že zůstavitel skutečně zasedne ke stolu, utřídí si myšlenky a sepíše, komu chce odkázat jakou část svého majetku. Následně si pozve dva svědky, před jejichž zraky tuto závěť podepíše. Celý tento obřad by měl vést zůstavitele k uvědomění si vážnosti svého činu.¹⁸

Poslední funkcí je funkce ochranná. Jak již z názvu vyplývá, účelem je ochránit zůstavitelovu vůli. Je nezbytné si uvědomit, že závěť jako taková je napadána až po smrti zůstavitele, je tak fakticky nemožné, aby se zůstavitel k závěti jakkoliv vyjádřil.

¹⁴ WENDEL, Peter. *Emanuel law outlines: Wills, Trusts, and Estates Keyed to Dukeminier/Sitkoff/Lindgren*. 8. vydání. Wolters Kluwer Law & Business, 2010, 94 -- 95 s.

¹⁵ *What is an „Electronic Will“?* [online]. Harvard Law Review, 131, 10. dubna 2018 [cit. 10. února 2022]. Dostupné z: <https://harvardlawreview.org/2018/04/what-is-an-electronic-will/>

¹⁶ WENDEL, Peter. *Emanuel law outlines: Wills, Trusts, and Estates Keyed to Dukeminier/Sitkoff/Lindgren*. 8. vydání. Wolters Kluwer Law & Business, 2010, 84 s.

¹⁷ Tamtéž

¹⁸ Tamtéž

Z tohoto důvodu je nezbytné, aby byla závěť sepsána jasně, a především formálně správně.¹⁹

1.3. Formální požadavky pro vytvoření formální závěti

1.3.1. Požadavek písemné závěti

Ve všech amerických státech je kladen požadavek, aby byla závěť vyhotovena v písemné formě. Co si pod tímto pojmem představit? A je možné považovat elektronickou závěť za závěť psanou? Ačkoliv by každého napadlo, že požadavek na psanou závěť bude spočívat v sepsání závěti pomocí pera na papír, což je asi nejběžnější a nejzažitéjší způsob tvoření závěti, není tomu úplně tak. Americké právo sice vyžaduje, aby závěť byla psaná, nikde však neuvádí, že se musí nutně jednat o závěť sepsanou na papíře.²⁰

Pod pojmem psané závěti se rozumí záměrný záznam slov, které jsou zapsány na médium, které umožní rozpoznání a zejména trvalé uchování těchto slov.²¹ Formální požadavek na psaní tak splnila například závěť vyrytá do nárazníku traktoru nebo závěť vyrytá do stěny nebo skříně. Otázkou však stále zůstává, zda závěť sepsaná na počítači splňuje požadavek na psanou závěť.²² Odpověď na tuto otázku nabízí například Kalifornský zákoník. Ten sice pojem psaní sám nedefinuje, při jeho výkladu však vychází z Black's Law Dictionary, ve kterém je pojem psaní definován jako jakýkoliv záměrný záznam slov ve vizuální formě, ať už rukopisem, tiskem, strojopisem nebo jakoukoli jinou hmatatelnou formou, kterou lze prohlížet nebo slyšet s mechanickými pomůckami nebo bez nich. Pod pojmem hmatatelných forem jsou pak zahrnuty tištěné dokumenty, elektronické dokumenty na počítačových médiích, emaily a jakákoliv jiná média, na která lze zaznamenávat slova. Dle kalifornského práva, je tak možné na závěť sepsanou pomocí počítače nahlížet jako na závěť, která splňuje

¹⁹ WENDEL, Peter. *Emanuel law outlines: Wills, Trusts, and Estates Keyed to Dukeminier/Sitkoff/Lindgren*. 8. vydání. Wolters Kluwer Law & Business, 2010, 84 s.

²⁰ HIRSCH, Adam. *Technology Adrift: In Search of a Role for Electronic Wills* [online]. 30. března 2020 [cit. 30. ledna 2022]. Dostupné z: <https://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3849&context=bclr>.

²¹ KOMISE PRO JEDNOTNÉ ZÁKONY. *Uniform electronic will act* [online], 2021 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: <https://www.uniformlaws.org/committees/community-home?CommunityKey=a0a16f19-97a8-4f86-afc1-b1c0e051fc71>.

²² HIRSCH, Adam. *Technology Adrift: In Search of a Role for Electronic Wills* [online]. 30. března 2020 [cit. 30. ledna 2022]. Dostupné z: <https://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3849&context=bclr>.

formální požadavek psané závěti.²³ Jednotný zákon o elektronické závěti pak vyžaduje, aby elektronická závěť byla čitelná jako text. Tímto sice dochází k vyloučení závětí pořizovaných například v podobě audio nebo video záznamu, ovšem dává tím odpověď na výše položenou otázku. I elektronická závěť tak plní požadavek na psanou podobu závěti v případě, že se jedná o text, který je možné číst.²⁴

1.3.2. Požadavek podpisu závěti

Požadavek, že závěť musí být podepsána, se objevil již v 17. století ve Statute of Fraud a dnes se jedná o požadavek, který je vyžadován ve všech státech. Podpis může sloužit jednak jakožto identifikace zůstavitele, který závěť vytvořil, ale především funkce podpisu slouží jako prokázání skutečnosti, že je závěť dokončena. To je dovozováno ze skutečnosti, že ve všech amerických státech je možné, aby závěť na žádost zůstavitele podepsala jiná osoba.²⁵

Ve většině amerických států však není definováno, co pojem podpis znamená. Vzhledem k tomu, že primární funkcí podpisu není identifikace zůstavitele, bylo v některých státech dovozeno, že není potřeba celý podpis zůstavitele, naopak v některých státech plní funkci podpisu například pouhý symbol, razítko a pro případ, že by lidé neuměli psát, se v minulosti rovněž užíval otisk prstu.²⁶

V souvislosti s přijetím elektronických závětí bylo rovněž potřeba vyřešit otázku podpisu takové závěti. Mohlo by se zdát, že pokud se závěť nalezne na osobním zařízení zůstavitele, nemělo by být pochyb o tom, že elektronický dokument vytvořil právě on. Tento argument zcela jistě neobstojí, jelikož v dnešní době dochází ke sdílení velkého množství dokumentů všeho druhu, ve kterých nemusí být autor dokumentu vyznačen. Rovněž tento dokument může být tvořen v různých programech a ukládán v různých formátech, které s údajem o autorovi vůbec nepracují. Zároveň je potřeba mít na paměti, že podpis neslouží k identifikaci zůstavitele, ale k prokázání konečnosti dokumentu.

²³ GÜRER, Gökalp Y. *No Paper? No Problem: Ushering in Electronic Wills Through California's „Harmless Error“ Provision* [online]. UC Davis Law Review, 2016. Dostupné z: https://lawreview.law.ucdavis.edu/issues/49/5/Notes/49-5_Gurer.pdf.

²⁴ KOMISE PRO JEDNOTNÉ ZÁKONY. *Uniform electronic will act* [online], 2021 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: <https://www.uniformlaws.org/committees/community-home?CommunityKey=a0a16f19-97a8-4f86-afc1-b1c0e051fc71>.

²⁵ MCGOVERN, William, KURTZ, Sheldon. *Wills, trusts and estates, including taxations and future interests*. 3. vydání. St. Paul, Minnesota: West Group, 2004, 186 – 187 s.

²⁶ HIRSCH, Adam. *Technology Adrift: In Search of a Role for Electronic Wills* [online]. 30. března 2020 [cit. 30. ledna 2022]. Dostupné z: <https://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3849&context=bclr>.

Je tak potřeba, aby i elektronický dokument byl podepsán. V tomto ohledu se diskutovalo přijetí elektronických podpisů závěti. V současné době je šest států, které autorizují elektronické podpisy.²⁷ V Kalifornii je definice elektronického podpisu, stejně jako definice požadavku na psaní, uvedena v Black's Law dictionary. Elektronickým podpisem se zde rozumí elektronický symbol, zvuk nebo proces, který je buď připojen, nebo logicky spojen s dokumentem s úmyslem zůstavitele dokument tímto způsobem podepsat.²⁸

Americké soudy se již musely potýkat s pár případy, ve kterých se posuzovala platnost elektronického podpisu. Například ve věci Taylor vs. Holt byla závěť vytvořena na počítači a byl k ní připojen elektronický podpis. Tomuto procesu byli přítomni dva svědci, kteří k závěti rovněž připojili své podpisy poté, co závěť elektronicky podepsal zůstavitel. Soud v Tennessee zvážil požadavky, které jsou zde potřebné pro sepsání závěti a dospěl k závěru, že je důležité, aby závěť obsahovala značku v podobě jména nebo jakýkoliv jiný symbol provedený zůstavitelem nebo svědkem se záměrem ověřit tímto symbolem písemnost. Důležité tak je, aby sám zůstavitel považoval symbol, ať už písemný podpis nebo elektronický podpis, jakožto svůj podpis.²⁹

Diskutováno bylo i o umístění podpisu na závěti. Vzhledem k tomu, že podpis má značit konečnost dokumentu, dospělo se k závěru, že by závěť měla být podepsána na svém konci. Tato formulace však nebyla úplně šťastná, jelikož se rozpoutaly debaty o tom, kde přesně je konec závěti. Nakonec, vzhledem k postupnému rozvolňování formalit, přistoupily soudy ve svých rozhodnutích, že pravidlo podpisu závěti na konci znamená na logickém konci. Tím je typicky místo pod textem závěti, i když soudy uznaly i závěť, kde byl podpis na okraji závěti. Vzhledem k dalšímu požadavku, kterým je, aby závěť byla osvědčena svědky, obsahují závěti tzv. „ověřovací doložku“, která je navržena pro podpis svědků. Dá se tak tedy předpokládat, že pod podpisem zůstavitele budou ještě podpisy svědků, čímž odpadá starost o to, kam přesně umístit podpis, a kde je skutečný konec závěti.³⁰

²⁷ HIRSCH, Adam. *Technology Adrift: In Search of a Role for Electronic Wills* [online]. 30. března 2020 [cit. 30. ledna 2022]. Dostupné z: <https://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3849&context=bclr>.

²⁸ GÜRER, Gökalp Y. *No Paper? No Problem: Ushering in Electronic Wills Through California's „Harmless Error“ Provision* [online]. UC Davis Law Review, 2016. Dostupné z: https://lawreview.law.ucdavis.edu/issues/49/5/Notes/49-5_Gurer.pdf.

²⁹ Taylor v. Holt, Court of Appeals Tennessee, October 31, 2003.

³⁰ MCGOVERN, William, KURTZ, Sheldon. *Wills, trusts and estates, including taxations and future interests*. 3. vydání. St. Paul, Minnesota: West Group, 2004, 187–188 s.

1.3.3. Požadavek osvědčení závěti

Posledním požadavkem pro vytvoření formální závěti je požadavek na osvědčení. I tento formální požadavek prošel určitým vývojem, kdy postupem času došlo ke snížení počtu svědků ve všech amerických státech ze tří až čtyř na svědky dva. Důležitou roli sehrává samotná osoba svědka. K osvědčení závěti je vhodné zvolit osobu, která má předpoklad přežít zůstavitele. Úkolem svědků je dosvědčit splnění všech formalit, ke kterým došlo během podpisu závěti zůstavitelem, je tak nevhodné zvolit osobu, u které je více než pravděpodobné, že nepřežije zůstavitele.

Jiné požadavky na osobu svědka kladeny nejsou a svědkem tak může být téměř jakákoliv osoba, která je schopna posoudit vážnost své funkce. Pouze v Texasu je na osobu svědka kladen specifický požadavek, a tím je požadavek minimálního věku svědka, kdy je věková hranice stanovena na čtrnáct let.³¹

Svědci slouží jako určitá jistota, že zůstavitel byl při vytváření závěti plně způsobilý a při smyslech, že závěť vytvořil z vlastní vůle, bez nátlaku třetí osoby.³²

V minulosti byl důraz kladen rovněž na to, aby svědkem nebyl někdo, kdo se má stát dědicem. Vzhledem k tomu, jakou svědci zastávají úlohu, bylo toto pravidlo logické. Z tohoto důvodu docházelo k rušení té části závěti, ve které byl majetek odkázán dědici, který byl rovněž svědkem závěti. Nebylo tak možné, aby zainteresovaný svědek dědil, což mělo zajistit, že svědek bude vypovídat pravdivě a splní tak svou úlohu. Toto ustanovení však bylo často kritizováno, zejména s ohledem na požadavek více svědků. Pokud by byl jeden ze svědků zainteresovaný, pak by další svědci měli sloužit jako pojistka toho, že celý ceremoniál proběhl dle pravidel. Z tohoto důvodu UPC zavedlo, že i když je jeden ze svědků zainteresovaný, neznamená to automaticky zneplatnění závěti vůči tomuto svědkovi a znemožnění jeho dědění.³³

Důležitý však není jen samotný počet svědků, ale rovněž to, zda zůstavitel musí závěť podepsat až před svědky, nebo zda stačí svědkům říct, že toto je mnou podepsaná závěť a že vy svým podpisem pouze dosvědčíte, že tento dokument je skutečně mou závětí. V dřívějších dobách bylo potřeba, aby svědci byli skutečně

³¹ MCGOVERN, William, KURTZ, Sheldon. *Wills, trusts and estates, including taxations and future interests*. 3. vydání. St. Paul, Minnesota: West Group, 2004, 189–190 s.

³² KOMISE PRO JEDNOTNÉ ZÁKONY. *Uniform electronic will act* [online], 2021 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: <https://www.uniformlaws.org/committees/community-home?CommunityKey=a0a16f19-97a8-4f86-afc1-b1c0e051fc71>.

³³ MCGOVERN, William, KURTZ, Sheldon. *Wills, trusts and estates, including taxations and future interests*. 3. vydání. St. Paul, Minnesota: West Group, 2004, 190–191 s.

přítomni samotnému podpisu závěti ze strany zůstavitele. UPC však zavedl, že je dostatečné, když zůstavitel před svědky prohlásí, že dokument, jež má být osvědčen, je jeho poslední vůlí. Je potřeba si uvědomit, že svědci mají pouze osvědčit zůstavitelův podpis, tedy že je závěť dokončena a jedná se skutečně o zůstavitelovu závěť. Tím, že je zůstaviteli dána možnost pouhého prohlášení, že se jedná o jeho závěť, je zvýšena pravděpodobnost, že svědci neuvidí obsah závěti v případě, že by zůstavitel chtěl obsah ponechat v tajnosti.³⁴

S nástupem elektronických závětí bylo rovněž potřeba vyřešit otázku, jak takové závěti osvědčit. Vzhledem k tomu, že elektronické závěti mají zůstaviteli ulehčit podmínky pro vytvoření závěti, hledala se možnost, jak elektronickou závěť osvědčit, aniž by musel být podpisu závěti někdo fyzicky přítomný. Odpovědí je možnost vzdáleného svědectví. Tedy svědectví, které bude provedeno například pomocí video hovoru za následného přiložení elektronického podpisu svědků. V současné době tak možnost vzdáleného svědectví funguje například v Nevadě, kde je potřeba buď elektronický podpis a elektronická pečeť notáře, nebo elektronický podpis dvou a více svědků.³⁵ Rovněž na Floridě je umožněno vzdálené svědectví pomocí obousměrné audio video komunikace v reálném čase. Florida do své právní úpravy však zahrnula dva další požadavky pro vykonání vzdáleného svědectví. Tím prvním je požadavek, aby procesu vzdáleného svědectví byl přítomen veřejný notář.³⁶ Dalším požadavkem je tzv. „institut ochrany zranitelných dospělých“, který má sloužit k ochraně zůstavitele, a spočívá v tom, že pokud je použito svědectví na dálku, pak tvůrce závěti musí odpovědět na otázky, zda je pod vlivem drog nebo alkoholu, zda má dlouhodobé postižení, které zhoršuje jeho každodenní život, nebo vyžaduje pomoc s každodenní péčí. V případě, že by zůstavitel na jednu z těchto otázek odpověděl kladně, se musí proces svědectví na dálku neprodleně zastavit a musí se přistoupit k běžnému osvědčení za fyzické přítomnosti svědků a zůstavitele.³⁷ V Illinois funguje vzdálené

³⁴ MCGOVERN, William, KURTZ, Sheldon. *Wills, trusts and estates, including taxations and future interests*. 3. vydání. St. Paul, Minnesota: West Group, 2004, 192 – 194 s.

³⁵ Tamtéž

³⁶ HIRSCH, Adam. *Technology Adrift: In Search of a Role for Electronic Wills* [online]. 30. března 2020 [cit. 30. ledna 2022]. Dostupné z: <https://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3849&context=bclr>.

³⁷ LIN, Jennie. *What Is an Electronic Will?*. [online]. Nolo.com, Dostupné z: <https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/what-is-an-electronic-will.html>.

svědectví nejen pro závěti, ale pro jakýkoliv dokument, který je vyhotoven.³⁸ Možnosti vzdáleného svědectví značně napomohla současná situace spojená s covidovou krizí, kdy ve snaze zabránit stýkání lidí, došlo v některých státech k rozvolnění podmínek vyžadovaných k sepsání závěti. Aniž by v daných státech bylo možné uzavřít elektronickou závěť, umožnily některé státy osvědčení závěti na dálku. Tato možnost vytvoření závěti však byla časově omezená a obyvatelé těchto států museli být na pozoru, zda tato možnost osvědčení závěti již nevypršela.³⁹

1.4. Formální požadavky pro vytvoření holografní závěti

Holografní závěti jsou uznávány pouze v některých amerických státech. Důvodem, proč holografní závěti vyvolávají obavu v očích zákonodárce je, že podmínkou pro vytvoření platné holografní závěti není požadavek osvědčení takové závěti. Z tohoto důvodu se holografní závěť jeví jako velmi náchylná k možným podvodům.⁴⁰ V tomto okamžiku je potřeba vzít v úvahu okolnosti, za kterých holografní závěť často vzniká. Typicky se jedná o případ, kdy zůstavitel zasedne ke stolu, a po zvážení všech okolností sepíše závěť, ve které vyjádří svůj záměr, jakým způsobem má být po jeho smrti naloženo s jeho majetkem. U formální závěti by po sepsání takové závěti byli přivoláni svědci, kteří by osvědčili, že tento dokument jest zůstavitelovou poslední vůlí. Vzhledem k tomu, že u holografní závěti není požadavek osvědčení, je to mnohdy pouze zůstavitel, kdo ví, že byla vytvořena závěť. Často se tak může stát, že je závěť po smrti zůstavitele nalezena nevhodnou osobou, která ji po přečtení zničí, jelikož nebyla v její prospěch a nikdo jiný o této závěti nevěděl. Rovněž se může stát, že zůstavitel v průběhu let vytvoří větší množství dokumentů, což vyvolává otázky, který z těch dokumentů má být považován za skutečnou závěť zůstavitele. Pro vytvoření platné holografní závěti je tak potřeba dodržovat následující formální požadavky.

1.4.1. Požadavek vlastnoručně psané závěti

Stejně jako u formální závěti, je i u holografní závěti požadavek, aby tato byla psaná. Vzhledem k tomu, že holografní závěť nemusí být osvědčená, mohly by nastat

³⁸ SNYDER, Susan. *Electronic Wills and Remote Execution* [online]. 31. srpna 2021 [cit. 31. ledna 2022]. Dostupné z: <https://actecfoundation.org/podcasts/electronic-wills-and-remote-execution/>.

³⁹ LIN, Jennie. *What Is an Electronic Will?*. [online]. Nolo.com, Dostupné z: <https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/what-is-an-electronic-will.html>.

⁴⁰ WENDEL, Peter. *Emanuel law outlines: Wills, Trusts, and Estates Keyed to Dukeminier/Sitkoff/Lindgren*. 8. vydání. Wolters Kluwer Law & Business, 2010, 94 s.

problémy s určením, zda byl dokument skutečně vytvořen zůstavitelem a jedná se tak o jeho poslední vůli. Z tohoto důvodu je požadavek na psaní rozšířen, a to tím způsobem, že závěť musí být psaná vlastnoručně zůstavitelem.⁴¹ Požadavek, aby závěť byla sepsána vlastnoručně zůstavitelem má posloužit k analogickému důkaznímu účelu, kdy se rukopis ze závěti stává písemným vzorem. V případě napadení závěti pak rukopis zůstavitele slouží jako důkaz a vodítko, při porovnávání napadené závěti s jednotlivými dokumenty, u kterých je zaručeno, že je vytvořil zůstavitel.⁴²

I zde, stejně jako u závěti formální, platí, že se nemusí nutně jednat o závěť sepsanou perem na papír, ačkoliv požadavek na vlastnoruční sepsání závěti tomuto závěru značně nasvědčuje. I zde je však možné uznat jako platnou závěť, která bude například vyryta do určitého materiálu.⁴³ Důležité však je, aby závěť byla zůstavitelem vlastnoručně zaznamenána na médium, které umožní uchování a možnost přečtení textu.⁴⁴ Otázkou zůstává, zda závěť sepsaná například na tablet za pomoci stylusu, splní požadavek na vlastnoručně sepsanou závěť. Před soudem v Ohio byl řešen případ, ve kterém hlavní roli sehrála závěť sepsaná na tablet pomocí stylusu. Je však nutné předem upozornit, že obsah závěti byl nadiktován jednomu ze dvou svědků, který zůstavitelovu vůli přepsal na tablet. Takto vzniklá závěť tak plnila požadavky formální závěti a nejednalo se o holografní závěť.⁴⁵ Co kdyby se však okolnosti případu změnilly a zůstavitel by stejnou závěť sepsal pomocí tabletu a stylusu sám, aniž by tomuto procesu byli přítomni svědci? Je možné považovat takto vytvořenou závěť za vlastnoručně sepsanou závěť? Prvně, jak vyplývá z výše zmíněného případu, takto sepsaná závěť plní požadavek na psanou závěť, jelikož takto vytvořený text je možné uložit a rovněž z obrazovky tabletu číst. Odpovědět na to, zda je rovněž naplněn požadavek na vlastnoručně sepsanou závěť, je však složitější.

⁴¹ MCGOVERN, William, KURTZ, Sheldon. *Wills, trusts and estates, including taxations and future interests*. 3. vydání. St. Paul, Minnesota: West Group, 2004, 196 s.

⁴² *What is an „Electronic Will“?* [online]. Harvard Law Review, 131, 10. dubna 2018 [cit. 10. února 2022]. Dostupné z: <https://harvardlawreview.org/2018/04/what-is-an-electronic-will/>.

⁴³ HIRSCH, Adam. *Technology Adrift: In Search of a Role for Electronic Wills* [online]. 30. března 2020 [cit. 30. ledna 2022]. Dostupné z: <https://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3849&context=bclr>.

⁴⁴ KOMISE PRO JEDNOTNÉ ZÁKONY. *Uniform electronic will act* [online], 2021 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: <https://www.uniformlaws.org/committees/community-home?CommunityKey=a0a16f19-97a8-4f86-afc1-b1c0e051fc71>.

⁴⁵ *In re Estate of Castro*, Court of Common Pleas Probate Division, June 19, 2013.

Jak bylo v této diplomové práci již několikrát zmíněno, moderní technologie se neustále vyvíjejí, a právě funkce psaní stylusem na obrazovku zařízení prošla pozoruhodným vývojem. Mimo jiné je v dnešní době možné v rámci různých programů tvořit pomocí tabletu a stylusu malby, designovat a navrhovat předměty a v odvětví architektury je tato technologie využívána k navrhování pokojů i celých staveb. V současné době je zkrátka možné používat obrazovku tabletu namísto papíru, což je často využíváno i k podpisu smluv, například pojistné smlouvy se z pravidla podepisují za pomoci těchto zařízení. Rovněž podpis na občanském průkazu je vytvořen za pomoci stylusu a tabletu. Některá zařízení jsou již na takové úrovni, že dokáží rozpoznat intenzitu tlaku na display a dle toho uzpůsobit výslednou čáru. Je tak více než pravděpodobné, že kdyby zůstavitel sepsal dvě závěti, kdy jednu by sepsal perem na papír a druhou by vytvořil za pomoci stylusu a tabletu, došlo by k vytvoření dvou téměř identických závětí, jen jedna by byla na papíře a druhá na obrazovce zařízení.

Pokud bych se měl vcítit do role soudce, který má rozhodnout o platnosti takto vytvořené závěti, zvážil bych následující okolnosti. Prvně, jakožto osoba, která využívá podobné technologie téměř dennodenně, nespátřuji již téměř žádný rozdíl mezi papírem a obrazovkou, jelikož podoba mého písma je shodná na obou médiích. Je však potřeba se ponořit hlouběji do podstaty dokumentu s elektronicky vytvořeným textem. Jako všechno, co je vytvořené na počítači nebo jiné elektronické věci, se takový dokument skládá z určitých kódů a příkazů, zjednodušeně můžeme říci z jedniček a nul. Tento kód by pak mohl být někým, kdo je zběhlý v IT, snadno napodoben. V dnešní době je možné napadnout téměř jakýkoliv program, dokonce i jedna z největších sociálních sítí jako je Facebook musela čelit několika hackerským útokům.⁴⁶ (toto bylo někde v nějakém článku) Stejně tak internetové bankovníctví může být napadeno hackerskými útoky, a i tak se jedná o službu, která je masově využívána několika miliony lidí. Touto myšlenkou bych rád poukázal na fakt, že v dnešní době je možné napadnout a napodobit téměř cokoli, otázkou zůstává, zda má tento argument sloužit jako ten, který zabrání přijímání takto vytvořených závětí. Upřímně si myslím, že je snazší napodobit rukopis zůstavitele za pomoci tužky a papíru než za pomoci programování. Ačkoliv zatím žádný soud nemusel posuzovat

⁴⁶ HIRSCH, Adam. *Technology Adrift: In Search of a Role for Electronic Wills* [online]. 30. března 2020 [cit. 30. ledna 2022]. Dostupné z: <https://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3849&context=bclr>.

tuto otázku, osobně jsem toho názoru, že závěť vytvořená pomocí stylusu a tabletu, by měla plnit požadavek na vlastnoručně psanou závěť.

S ohledem na požadavek vlastnoručně psané závěti bylo rovněž diskutováno, zda musí být celá závěť sepsána vlastnoručně, nebo zda v závěti může být část textu vytištěna. Odpověď na tuto otázku se liší stát od státu. Pokud však stát vyžaduje, aby celá závěť byla sepsána rukou zůstavitele, pak by jakákoliv natištěná část měla za následek zneplatnění celé závěti. V některých státech je pak povoleno, aby část závěti byla vytištěna. Vlastnoručně však musí být vytvořena materiální část závěti. Materiální částí závěti se rozumí ty části, které mají vliv na nakládání s majetkem zůstavitele a rovněž testamentární záměr.⁴⁷

1.4.2. Požadavek data závěti

U holografní závěti je důležitou podmínkou, aby tato byla datována. Vzhledem k tomu, že u holografní závěti není stanoven požadavek na osvědčení, není zde nikdo, kdo by mohl potvrdit, že dokument, který se u zůstavitele našel, je skutečně jeho poslední vůlí. Zůstavitel tak může vytvořit během let řadu dokumentů, ve kterých může různě nakládat se svým majetkem a pro vypořádání dědictví je důležité určit, který dokument je tím posledním a má tedy sloužit jako zůstavitelova poslední vůle.⁴⁸

I tento formální požadavek prošel vývojem, kdy dříve nebyly uznávány závěti, které neobsahovaly datum, a to i když z okolností vyplývajících ze závěti bylo možné určit, kdy taková závěť byla sepsána. Toto pravidlo bylo zmírněno v UPC, ve kterém došlo k úplnému vypuštění požadavku na datum.⁴⁹ V současné době tak nalezneme státy, ve kterých je datum vyžadován a naopak státy, ve kterých není potřeba, aby závěť byla datována. Ovšem ve státech, ve kterých je datum na závěti vyžadován, musí být tento uveden tak, aby nemohlo dojít k případnému omylu. Například v Kalifornii není vyžadováno, aby závěť obsahovala datum. Pokud by však vyvstaly problémy, například pokud by bylo nalezeno více závětí, pak pokud závěť nebude

⁴⁷ WENDEL, Peter. *Emanuel law outlines: Wills, Trusts, and Estates Keyed to Dukeminier/Sitkoff/Lindgren*. 8. vydání. Wolters Kluwer Law & Business, 2010, 95 s.

⁴⁸ MCGOVERN, William, KURTZ, Sheldon. *Wills, trusts and estates, including taxations and future interests*. 3. vydání. St. Paul, Minnesosta: West Group, 2004, 196–197 s.

⁴⁹ WENDEL, Peter. *Emanuel law outlines: Wills, Trusts, and Estates Keyed to Dukeminier/Sitkoff/Lindgren*. 8. vydání. Wolters Kluwer Law & Business, 2010, 95 s.

obsahovat datum, ani nebude možné datum dovodit z okolností závěti, pak mohou být závěti prohlášeny za neplatné.⁵⁰

1.4.3. Požadavek podpisu závěti

Rovněž holografní závěť musí být podepsána. Na rozdíl od formální závěti, tato nemůže být podepsána jinou osobou než zůstavitelem. Tato skutečnost, společně s faktem, že závěť nemusí být podepsána na svém konci, potvrzuje domněnku, že podpis u holografní závěti neplní funkci důkazní o tom, že je závěť dokončena, ale že plní funkci identifikační. U holografní závěti totiž není zcela rozhodné, zda je tato dokončena, ale spíše, zda je tou poslední vytvořenou. Z tohoto důvodu je z hlediska dokončenosti závěti pravděpodobněji důležitý datum na závěti než samotný podpis. Podpis má naopak osvědčit, že se skutečně jedná o zůstavitelovu poslední vůli a má tak vynahradit absenci osvědčení.⁵¹

1.4.4. Požadavek testamentárního záměru

Zůstavitel může vytvořit řadu dokumentů, ve kterých může určovat, jak má být naloženo s jeho majetkem, může se však jednat o pouhé myšlenky, poznámky nebo koncepty. Je tak potřeba zvolit vhodná slova, aby bylo zřejmé, že zůstavitelem vytvořená listina má skutečně sloužit jako jeho poslední vůle.⁵² Ideální je přímo napsat, že se jedná o závěť. UPC však umožňuje, aby byl testamentární záměr prokázán vnějšími důkazy. Příkladem může být například místo, kde bude takový dokument uložen. Pokud bude nalezena mezi dalšími důležitými dokumenty, které zůstavitel má, pak se dá dovodit zůstavitelův záměr, aby tento dokument sloužil jako jeho závěť, aniž by v takovém dokumentu muselo být výslovně uvedeno, že se jedná o závěť.⁵³

1.5. Neškodná chyba

Výše v rámci této diplomové práce jsme si vyjmenovali a popsali jednotlivé formální požadavky a jejich vývoj spočívající převážně v rozvolnění těchto požadavků. Rovněž bylo uvedeno, že pro vytvoření platné závěti je potřeba dodržet tyto jednotlivé požadavky. Ovšem v rámci této podkapitoly se budeme věnovat doktríně nazvané jako „neškodná chyba“, která do značné míry toto pravidlo narušuje.

⁵⁰ MCGOVERN, William, KURTZ, Sheldon. *Wills, trusts and estates, including taxations and future interests*. 3. vydání. St. Paul, Minnesota: West Group, 2004, 196–197 s.

⁵¹ WENDEL, Peter. *Emanuel law outlines: Wills, Trusts, and Estates Keyed to Dukeminier/Sitkoff/Lindgren*. 8. vydání. Wolters Kluwer Law & Business, 2010, 94–96 s.

⁵² tamtéž

⁵³ MCGOVERN, William, KURTZ, Sheldon. *Wills, trusts and estates, including taxations and future interests*. 3. vydání. St. Paul, Minnesota: West Group, 2004, 197–199 s.

Historicky byl kladen důraz na striktní dodržování formálních požadavků.⁵⁴ Soudy tak mnohdy neuznávaly platnost závěti při sebemenším odchýlení od jakéhokoliv formálního požadavku. Lze uvést případ, ve kterém nebyla uznána platnost závěti z důvodu špatného osvědčení. Zůstavitel si po sepsání závěti pozval dva svědky, kteří měli osvědčit jeho závěť. Ačkoliv svědci přišli společně, pozval si je zůstavitel do svého pokoje každého jednotlivě, a tudíž nedošlo k osvědčení závěti za současné přítomnosti dvou svědků. Tato skutečnost měla za následek, že závěť nebyla uznána jako platná.⁵⁵ Ačkoliv účelem striktního dodržování formálních požadavků je ochrana zůstavitele a snaha o zajištění jeho testamentárního záměru, je z výše uvedeného případu zcela patrné, že přílišný formalismus může mít mnohdy opačný účinek.⁵⁶ Z tohoto důvodu byla doktrína striktního dodržování formálních požadavků často kritizována. V 70. letech 20. století například profesor John H. Langbein tvrdil, že naléhavý formalismus je chybný a zbytečný a že i dokument, který nesplňuje formální požadavky, by měl být připuštěn k prozkoumání.⁵⁷ Z tohoto důvodu došlo ke zmírnění v podobě přijetí doktríny podstatného souladu. Tato spočívá v oprávnění soudu prověřit i závěť, která není vyhotovena v přísném souladu s formálními náležitostmi, pokud přesvědčivé důkazy prokazují, že zůstavitel zamýšlel, aby tento dokument představoval jeho poslední vůli.⁵⁸ Později byla zavedena ještě benevolentnější doktrína o neškodné chybě.

Doktrína neškodné chyby umožňuje soudům uznat závěť za platnou, i když zůstavitel nesplnil některý z formálních požadavků, pokud existují jasné a přesvědčivé důkazy o tom, že zesnulý zamýšlel, aby dokument byl jeho závětí.⁵⁹ Na základě této doktríny byly jako platné uznány i závěti, které nesplňovaly formální požadavek na podpis nebo na osvědčení.⁶⁰ V případě Ehrlich soudní výbor senátu uvedl následující: *“Závěť, která nesplňuje tu či onu ze zákonodárných formalit, a tudíž by byla neplatná,*

⁵⁴ *What is an „Electronic Will“?* [online]. Harvard Law Review, 131, 10. dubna 2018 [cit. 10. února 2022]. Dostupné z: <https://harvardlawreview.org/2018/04/what-is-an-electronic-will/>.

⁵⁵ *In re of Groffman*, England High Court of Justice, 1969.

⁵⁶ GÜRER, Gökalp Y. *No Paper? No Problem: Ushering in Electronic Wills Through California’s „Harmless Error“ Provision* [online]. UC Davis Law Review, 2016. Dostupné z: https://lawreview.law.ucdavis.edu/issues/49/5/Notes/49-5_Gurer.pdf.

⁵⁷ MCGOVERN, William, KURTZ, Sheldon. *Wills, trusts and estates, including taxations and future interests*. 3. vydání. St. Paul, Minnesota: West Group, 2004, 184–185 s.

⁵⁸ WENDEL, Peter. *Emanuel law outlines: Wills, Trusts, and Estates Keyed to Dukeminier/Sitkoff/Lindgren*. 8. vydání. Wolters Kluwer Law & Business, 2010, 91–94 s.

⁵⁹ Tamtéž

⁶⁰ LIN, Jennie. *What Is an Electronic Will?* [online]. Nolo.com, Dostupné z: <https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/what-is-an-electronic-will.html>.

*pokud by se řídila standardem striktního dodržování formalit, může představovat stejně spolehlivý projev úmyslu, jako závěť sepsaná v přísném souladu.*⁶¹ Důležitý je tak záměr zůstavitele vytvořit závěť, nikoliv přísné dodržování formálních požadavků. Je však třeba upozornit, že doktrína neškodné chyby nemá před samotnými formálními požadavky přednost.⁶² Při posuzování platnosti závěti začínají soudy kontrolou, zda byly dodrženy všechny formální požadavky.⁶³ V případě jejich nedodržení je ve státech, které do své právní úpravy přijaly doktrínu neškodné chyby, umožněno přezkoumání takovéto závěti.⁶⁴ V dnešní době je jedenáct států, které do své právní úpravy zařadili možnost soudu použít doktrínu neškodné chyby.⁶⁵

Doktrína neškodné chyby je však důležitá s ohledem na elektronické závěti. Již v několika případech došlo k uznání elektronické závěti i ve státech, ve kterých není elektronická závěť povolena. Zdárným příkladem může být případ *in re Horton*, ve kterém se michiganský soud zabýval platností závěti, jež byla vytvořena za pomoci mobilního telefonu a programu na vytváření poznámek Evernote. V tomto případě mladý muž jménem Duane Francis Horton krátce před svou sebevraždou vytvořil v programu Evernote poznámku, ve které se omluvil za to, co se chystá udělat, snažil se vysvětlit důvody, které ho k tomuto činu vedly, ale rovněž tato poznámka obsahovala část, ve které Duane uvedl, jak si přeje, aby bylo po jeho smrti naloženo s jeho majetkem. Michiganský soud musel posoudit, zda se jedná o platnou závěť, protože tato byla napadena ze strany matky zůstavitele, jelikož zůstavitel odkázal všechen svůj majetek takovým způsobem, aby jeho matka nedostala ničeho. Formální požadavky pro vytvoření závěti v Michiganu se neliší od těch, které jsme si v této diplomové práci již uvedli. Je tak tedy potřeba, aby taková závěť byla písemná, podepsaná a osvědčená dvěma svědky. Závěť může být rovněž platná i pokud není osvědčena dvěma svědky, pokud je datována a pokud podpis zůstavitele a materiální

⁶¹ *In re Estate of Richar Ehrlich*, Superior Court of New Jersey, June 29, 2019.

⁶² GÜRER, Gökalp Y. *No Paper? No Problem: Ushering in Electronic Wills Through California's „Harmless Error“ Provision* [online]. UC Davis Law Review, 2016. Dostupné z: https://lawreview.law.ucdavis.edu/issues/49/5/Notes/49-5_Gurer.pdf.

⁶³ *What is an „Electronic Will“?* [online]. Harvard Law Review, 131, 10. dubna 2018 [cit. 10. února 2022]. Dostupné z: <https://harvardlawreview.org/2018/04/what-is-an-electronic-will/>.

⁶⁴ GÜRER, Gökalp Y. *No Paper? No Problem: Ushering in Electronic Wills Through California's „Harmless Error“ Provision* [online]. UC Davis Law Review, 2016. Dostupné z: https://lawreview.law.ucdavis.edu/issues/49/5/Notes/49-5_Gurer.pdf.

⁶⁵ KOMISE PRO JEDNOTNÉ ZÁKONY. *Uniform electronic will act* [online], 2021 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: <https://www.uniformlaws.org/committees/community-home?CommunityKey=a0a16f19-97a8-4f86-afc1-b1c0e051fc71>.

části závěti jsou psány vlastnoručně zůstavitelem. Stát Michigan však do své právní úpravy přijal doktrínu neškodné chyby. Na základě okolností této závěti, které spočívají na faktu, že zůstavitel vlastnoručně napsal vzkaz do deníku, ve kterém uvedl, že svou závěť sepsal právě pomocí poznámky v aplikaci Evernote a rovněž uvedl přístupové heslo k telefonu i k této poznámce, ve které vysvětluje, proč chce svou matku vydědit, a vzhledem k tomu, že takto učinil těsně před svou sebevraždou, měl soud za přesvědčivé, že zůstavitel zamýšlel tuto poznámku jako svou závěť. Na základě doktríny neškodné chyby připustil prozkoumání dokumentu, ačkoliv nesplňoval všechny formální požadavky. Michiganský soud konstatoval, že neškodná chyba je výjimkou z obvyklých formalit závěti a je použitelná bez ohledu na to, zda se zůstavitel vůbec pokusil splnit nějaké formality. Došlo tak nejen k prozkoumání, ale rovněž k uznání této závěti vytvořené v elektronické podobě, aniž by stát Michigan přijal do své právní úpravy jednotný zákon o elektronické závěti.⁶⁶ Z tohoto je patrné, že Spojené státy americké se skutečně připravují na možnost uznávání elektronických závětí, jako běžných závětí.

1.6. Odvolání závěti

V souvislosti s nástupem elektronických závětí bylo rovněž potřeba vyřešit otázku, jakým způsobem je možné takovou závěť odvolat. V současné době má zůstavitel ve Spojených státech amerických dvě možnosti, jak odvolat svou závěť. První možností je odvolání závěti fyzickým aktem a druhou možností je odvolání závěti písemnou formou.⁶⁷ Jednotný zákon o elektronické závěti nabízí rovněž tyto dvě možnosti odvolání elektronické závěti.⁶⁸

1.6.1. Odvolání závěti písemnou formou

Pod odvolání písemnou formou můžeme řadit jednak vytvoření zcela nové závěti, čímž dojde ke zrušení závěti původní, nebo může být vytvořena nová závěť, kterou se bude upravovat část původní závěti. Této nové závěti, jež upravuje závěť původní, se říká kodícil. V obou případech je však potřeba, aby nová závěť splňovala všechny formální požadavky pro vytvoření závěti. Pokud tak bude zůstavitel chtít

⁶⁶ In re Estate of Duane Francis Horton, Michigan Court of Appeals, July 17, 2018.

⁶⁷ WENDEL, Peter. *Emanuel law outlines: Wills, Trusts, and Estates Keyed to Dukeminier/Sitkoff/Lindgren*. 8. vydání. Wolters Kluwer Law & Business, 2010, 97 s.

⁶⁸ KOMISE PRO JEDNOTNÉ ZÁKONY. *Uniform electronic will act* [online], 2021 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: <https://www.uniformlaws.org/committees/community-home?CommunityKey=a0a16f19-97a8-4f86-afc1-b1c0e051fc71>.

odvolat svou závěť, je nejvhodnějším způsobem sepsat závěť novou a v té uvést, že touto novou závětí zrušuje předchozí závěť v plném rozsahu, čímž předejde možným sporům o jeho závěť. Často se však stává, že zůstavitel vytvoří novou závěť, aniž by uvedl, že touto závětí ruší předchozí závěť v plném rozsahu. V takovém případě může nastat situace, že se bude oproti původní závěti zaobírat pouze určitou částí majetku. V takovém případě, pokud obě závěti obstanou, jsou platné obě závěti vedle sebe. Otázkou zůstává, zda toto měl zůstavitel v úmyslu. Z tohoto důvodu je vhodné uvádět, v jakém rozsahu mění původní závěť. Obecně však lze říci, že odvolání závěti písemnou formou je bezpečnější variantou než odvolání pomocí fyzického aktu. Hlavním důvodem je požadavek splnění formálních požadavků na vytvoření nové závěti, čímž je na zůstavitele kladen nápor, aby si uvědomil důsledek svého činu.⁶⁹ Za stejných podmínek je rovněž možné odvolat elektronickou závěť. Může také nastat situace, že původní závěť, jež byla vytvořena na papíře, bude nahrazena závětí elektronickou, pokud tato bude splňovat veškeré formální požadavky.

1.6.2. Odvolání závěti fyzickým aktem

Pod odvoláním závěti fyzickým aktem si můžeme představit například roztrhání závěti, spálení takové závěti, znehodnocení závěti například tím, že zůstavitel začerní obsah závěti, aby nebylo možné z ní číst. Jedná se o vědomý akt zůstavitele nebo osoby, kterou zůstavitel tímto aktem pověřil, a to vše za účelem odvolání závěti.⁷⁰ Pod odvolání závěti pomocí fyzického aktu lze rovněž zařadit odvolání závěti domněnkou. Často se stává, že zůstavitel zničí svou závěť a po jeho smrti se tak logicky žádná platná závěť nenajde. Ovšem mohou existovat svědci, jež věděli, že zůstavitel nějakou závěť za svého života vytvořil. Z tohoto důvodu platí vyvratitelná domněnka, která určuje, že pokud je známo, že zůstavitel vytvořil za svého života závěť, která se po jeho smrti nenalezne, pak se uplatní vyvratitelná domněnka, že zůstavitel odvolal svou závěť fyzickým aktem. Jedná se však o vyvratitelnou domněnku, která může být pomocí důkazů vyvrácena. V takovém případě se má za to, že je závěť ztracená a soud se pak snaží nalézt důkazy k prokázání obsahu takové závěti.⁷¹

⁶⁹ KOMISE PRO JEDNOTNÉ ZÁKONY. *Uniform electronic will act* [online], 2021 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: <https://www.uniformlaws.org/committees/community-home?CommunityKey=a0a16f19-97a8-4f86-afc1-b1c0e051fc71>.

⁷⁰ WENDEL, Peter. *Emanuel law outlines: Wills, Trusts, and Estates Keyed to Dukeminier/Sitkoff/Lindgren*. 8. vydání. Wolters Kluwer Law & Business, 2010, 97 s.

⁷¹ WENDEL, Peter. *Emanuel law outlines: Wills, Trusts, and Estates Keyed to Dukeminier/Sitkoff/Lindgren*. 8. vydání. Wolters Kluwer Law & Business, 2010, 99 s.

Problém může nastat v případě, že zůstavitel vytvořil během svého života vícero kopií své závěti. Pokud hovoříme o kopii, nemyslí se tím například fotokopie, ale mluvíme o řádně provedené kopii.⁷²

Obecně lze říci, že pokud zůstavitel tvořil svou závěť za odborné pomoci svého právníka, tak tento si často ponechá kopii závěti. Takový postup je více než příhodný pro případ, že by se po smrti zůstavitele nenalezla závěť. V takovém případě existuje kopie uložená přímo u právníka. Pokud tak bude pochyb o tom, zda zůstavitel zničil svou závěť nebo zda se má závěť označit jako závěť ztracená, tak k tomu může dopomoci kopie uložená u právníka a obsah závěti samotné.⁷³ Problematické však může být, pokud zůstavitel vytvoří vícero kopií své závěti, a ty následně rozdá svým známým. Pokud pak zůstavitel odvolá svou závěť fyzickým aktem, aniž by o tom kohokoliv informoval, může po jeho smrti nastat situace, že přijde osoba, jež bude u soudu tvrdit, že má kopii zůstavitelovy závěti a soud je tak postaven před poměrně složité rozhodování.⁷⁴ Ačkoliv platí pravidlo, že pokud zůstavitel odvolá originál závěti, jsou tímto zrušeny rovněž všechny kopie, často se může stát, že se o zničení originálu nikdo nedozví.⁷⁵ V takovém případě bývá postup soudů velmi opatrný. Musí se vypořádat s otázkou, zda uplatnit vyvratitelnou domněnku a prohlásit závěť za odvolanou fyzickým aktem, nebo zda připustí kopii závěti k prozkoumání podmínek závěti. Obecně však soudy předpokládají, že chybějící závěť byla zničena úmyslně a vyžadují, aby kdokoliv, kdo chce předložit kopii, prokázal dobrý důvod.⁷⁶

Je však potřeba upozornit na skutečnost, že se objevují případy, ve kterých soudy přijímají kopie závětí. Příkladem může být případ z Texasu, kde soud přijal kopii závěti na základě prostého faktu, že nevlastní syn zůstavitele uvedl, že nemohl najít originál v otcově domě, kanceláři ani v bezpečnostní schránce. Soud tuto kopii přijal a konstatoval, že není potřebné zdůvodňovat, že originál nebyl nikde k nalezení.⁷⁷

⁷² WENDEL, Peter. *Emanuel law outlines: Wills, Trusts, and Estates Keyed to Dukeminier/Sitkoff/Lindgren*. 8. vydání. Wolters Kluwer Law & Business, 2010, 99 s.

⁷³ Tamtéž

⁷⁴ Tamtéž

⁷⁵ KOMISE PRO JEDNOTNÉ ZÁKONY. *Uniform electronic will act* [online], 2021 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: <https://www.uniformlaws.org/committees/community-home?CommunityKey=a0a16f19-97a8-4f86-afc1-b1c0e051fc71>.

⁷⁶ RANDOLPH, Mary. *Revoking a Will*. [online]. Nolo.com, Dostupné z: <https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/revoking-will-35012.html>.

⁷⁷ Estate of Jerry Catlin, Texas Court of Appeals, April 27, 2010.

Z tohoto důvodu je patrné, že ačkoliv se odvolání závěti fyzickým aktem zdá být snadným způsobem odvolání závěti, není tomu zcela tak. Z tohoto důvodu se při vytváření Jednotného zákona o elektronické závěti zvažovalo, zda bude možné odvolat elektronickou závěť fyzickým aktem. V případě elektronických závětí nastává totiž značný problém, že kopie takové závěti se dá vytvořit opravdu snadno. Nakonec byla možnost odvolání elektronické závěti fyzickým aktem přijata. Jedním z důvodů bylo, že by lidé patrně i přes to mazali své závěti, a považovali by tak tento úkon jako odvolání závěti. Soudy by se pak musely vypořádávat s touto možností tak jako tak.⁷⁸

V současné době je tak možné odvolat elektronickou závěť například smazáním závěti z počítače, rozbitím flash disku, na kterém je závěť uložena, nebo pokud je v elektronické závěti napsáno, že je závěť tímto zrušena, v takovém případě by bylo vhodné uložit závěť v takovém formátu, jež neumožní snadné odstranění této poznámky. Zajímavý způsob odvolání závěti, který by mohl napomoci k předejití řady problémů vychází z nabídek různých společností, jež nabízí možnost vytvoření a uchování elektronických závětí. Tyto společnosti pak mohou nabízet možnost odstranění závěti, čímž dojde k jejímu odvolání. V takovém případě, i pokud budou existovat kopie závěti, bude zcela zřejmé, že zůstavitel smazal svou závěť s úmyslem jejího odvolání.⁷⁹

1.7. Shrnutí

V rámci této kapitoly jsem se snažil popsat veškeré požadavky, které musí zůstavitel splnit pro vytvoření platné závěti. Rovněž jsem se snažil zaměřit na jejich změny v důsledku prosazování elektronických závětí. V následující kapitole se pokusím porovnat americkou právní úpravu s úpravou českou. Zejména se pokusím zodpovědět, zda by dle české právní úpravy bylo možné vytvořit platnou elektronickou závěť, případně, jakým způsobem by musela být změněna česká právní úprava, aby i v České republice bylo možné vytvořit platnou elektronickou závěť.

⁷⁸ SHAFFER, Brent, SNEERINGER, Michael. *Ready or Not, Here They Come: Electronic Wills Are Coming to a Probate Court Near You*. *Probate and Property Magazine* [online databáze], 2019, roč. 33, č. 5 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: https://www.americanbar.org/groups/real_property_trust_estate/publications/probate-property-magazine/2019/september-october/ready-or-not-here-they-come-electronic-wills-are-coming-a-probate-court-near-you/.

⁷⁹ KOMISE PRO JEDNOTNÉ ZÁKONY. *Uniform electronic will act* [online], 2021 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: <https://www.uniformlaws.org/committees/community-home?CommunityKey=a0a16f19-97a8-4f86-afc1-b1c0e051fc71>.

2. Možnost pořízení elektronické allografní závěti

V rámci této kapitoly se zaměřím na možnost vytvoření elektronické allografní závěti za použití stávající právní úpravy. Konkrétně se zaměřím na jednotlivé formální požadavky a na možnost jejich provedení v elektronické formě.

Před tím je ale potřeba uvést, že v České republice má zůstavitel na výběr ze tří možností, jak vytvořit platnou závěť. Jsou jimi závěť holografní, allografní a závěť pořízená s úlevami, kdy je za splnění zákonných podmínek umožněno uzavřít závěť v ústní podobě. V rámci této kapitoly se zaměřím na závěť allografní, a to zejména s ohledem na nařízení eIDAS, které s sebou přineslo značné změny, které by mohly mít dopad rovněž na tvorbu allografní závěti.

2.1. Požadavek písemné formy

Ustanovení § 1532 OZ stanoví, že pokud se nejedná o závěť pořízenou s úlevami, pak je vyžadována písemná forma. Je tak potřeba se zabývat otázkou, za jakých podmínek je stále dodržen požadavek na písemnou formu. Obecně je možné konstatovat, že písemná forma bude dodržena, pokud text závěti bude zachycen na nosiči, který umožňuje čtení a uchování závěti. Nejčastěji se tak setkáme s allografní závětí, která bude zachycena na papíře. Mohou se však objevit i případy, kdy bude obsah závěti zachycen i na jiných materiálech, například na látce, na zdi nebo na dřevě.⁸⁰ Vzhledem k tomu, že u allografní závěti není stanoven požadavek na vlastnoruční sepsání, může být allografní závěť vytvořena například na psacím stroji nebo na počítači.⁸¹ Zde je tak možné shledat shodu s americkou právní úpravou. Je však rovněž možné dojít k závěru, že i v České republice lze vytvořit allografní závěť v elektronické podobě? Na tuto otázku literatura odpovídá záporně, tedy převládá názor, že není možné vytvořit závěť v elektronické podobě. Respektive je možné ji vytvořit na počítači, ale následně je potřeba ji vytisknout a osvědčit před dvěma svědky.⁸²

⁸⁰ PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 1599 s.

⁸¹ PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 1602 s.

⁸² ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek IV. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, 126 s.

Samotná právní úprava závěti se nikterak nezmiňuje o možnosti pořízení elektronické závěti, pouze stanoví požadavek na písemnou formu. Je však potřeba poukázat na ustanovení § 562 odst. 2 OZ, které uvádí, že: „*Písemná forma je zachována i při právním jednání učiněném elektronickými nebo jinými technickými prostředky umožňujícími zachycení jeho obsahu a určení jednající osoby.*” Prostým jazykovým výkladem je tak možné dospět k závěru, že písemná forma bude zachována za současného splnění dvou podmínek.

První podmínkou je, že elektronické prostředky musí umožnit zachycení obsahu právního jednání. Je tedy důležité, aby bylo možné obsah právního jednání uchovat a opakovaně ho zobrazovat.⁸³ Tento požadavek obecně nevyvolává tolik diskusí. Počítače i mobilní telefony umožňují poměrně snadné ukládání elektronických dokumentů přímo do jejich paměti. Z těchto uložišť je pak poměrně snadné tyto dokumenty opakovaně zobrazovat. Současné technologie rovněž umožňují ukládání dokumentů na externí uložišť, na CD, flash disky a v posledních pár letech je rovněž možné ukládat elektronické dokumenty na internetová uložišť. Takto uložené dokumenty je pak možné zobrazit téměř z jakéhokoliv místa na zemi, kde je přístup k internetu.

Druhou podmínkou je, že z právního jednání učiněného v elektronické podobě musí být možné určit jednající osobu. V souvislosti s tímto požadavkem bylo řešeno, zda dokument vytvořený pomocí elektronických prostředků musí být rovněž elektronicky podepsán nebo zda je možné určit jednající osobu i jiným způsobem. V tomto ohledu dospěla teorie k závěru, že k určení jednající osoby není nutně potřeba, aby takový dokument musel být elektronicky podepsán. Tato skutečnost byla dovozena z faktu, že ustanovení o zachování písemné formy bylo včleněno s účinností k 1. lednu 1992, kdy právní úprava elektronického podpisu ještě neexistovala.⁸⁴ Je tak možné dovodit, že ačkoliv elektronicky vytvořený dokument nebude opatřen elektronickým podpisem, stále bude požadavek na písemnou formu daného právního jednání dodržen.⁸⁵ Jak tedy s dostatečnou přesností určit, že právní jednání učiněné prostřednictvím elektronických prostředků vytvořila konkrétní osoba? Například

⁸³ MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník. Velký Komentář*. Praha 8: Leges, 2014, 646 s.

⁸⁴ PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 623 s.

⁸⁵ MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník. Velký Komentář*. Praha 8: Leges, 2014, 648—649 s.

v případě, že dokument bude zaslán pomocí mailu, je možné určit jednající osobu z mailové hlavičky, ve které je uvedeno jméno odesílatele.⁸⁶

Právní jednání učiněné v elektronické formě, jež splňuje výše uvedené požadavky, je tak platným jednáním, které jest substitutem písemné formy.⁸⁷ Otázkou tedy zůstává, zda allografní závěť vytvořená v elektronické formě splní požadavek na písemnou formu. Dle výše uvedeného by se dalo jednoduše dojít k závěru, že je možné vytvořit závěť v elektronické podobě. Jak uvádí Tichý: „*Elektronickou formu, případně jiné alternativní prostředky vyjádření vůle lze použít jenom tehdy, jestliže elektronická forma je způsobilá nahradit písemnou formu. Alternativně však platí obecné pravidlo, tj. že v zásadě může být na místě písemné formy elektronická forma vždy aplikována.*“⁸⁸ Na základě této úvahy by písemná forma měla být zachována i v případě, že bude allografní závěť vytvořena v elektronické podobě. Ačkoliv se již soudy v České republice zabývaly otázkou zachování písemné formy v případě jednání, které bylo učiněno elektronicky, doposud se žádný případ netýkal přímo pořízení závěti v elektronické podobě.⁸⁹ Z tohoto důvodu je těžké předpovědět, jak by se s tímto problémem vypořádal. Je však důležité uvést, že zákonná úprava nikterak nezakazuje užití elektronické formy pro vytvoření závěti. Naopak je potřeba zdůraznit znění ustanovení § 559 OZ, které zcela jasně uvádí, že je ponecháno na vůli zůstavitele, jakou formu pro své právní jednání zvolí. Jednajícímu by tak nemělo být ku škodě, že pro své právní jednání zvolí právě formu elektronickou.

2.2. Požadavek vlastnoručního podpisu

Ustanovení § 1534 OZ stanoví požadavek, že allografní závěť musí být vlastnoručně podepsána zůstavitelem. Obecně panuje shoda na tom, že závěť nemusí být podepsána celým jménem, ale stačí například příjmení, pseudonym nebo jiné jméno, které zůstavitel používá.⁹⁰ Zároveň je důležité uvést, že pokud bude z podpisu patrné, že se jedná o podpis zůstavitele, například za pomoci porovnání s jeho podpisem z jiného dokumentu, o kterém nebude pochyb, že byl podepsán

⁸⁶ MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník. Velký Komentář*. Praha 8: Leges, 2014, 647 s.

⁸⁷ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek I. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, 1391 s.

⁸⁸ TICHÝ, Luboš. IN: ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Svazek I. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, 1391 s.

⁸⁹ Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. června 2017, sp. zn. 20 Cdo 1741/2017.

⁹⁰ FIALA, Roman a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475—1720)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 181 s.

zůstavitelem, nemusí být podpis závěti ani čitelný.⁹¹ Právní úprava rovněž připouští podpis pouhým znamením, konkrétně se jedná o situaci, kdy zůstavitel není schopen číst a psát, ale je schopen pochopit účel prováděného právního jednání.⁹² Na základě výše uvedeného je tak možné dojít k závěru, že účelem požadavku na vlastnoruční podpis je spíše prokázání konečnosti závěti, než identifikace zůstavitele. Navzdory tomu, že podpis může být učiněn pouhým znamením, případně, že nemusí být ani čitelný, panuje obecná shoda, že podpis závěti nemůže být nahrazen mechanickým vyhotovením nebo ověřeným elektronickým podpisem.⁹³ Osobně jsem schopný pochopit, z jakého důvodu není vhodné nahradit podpis mechanickým vyhotovením. A to zejména s ohledem na fakt, že pod mechanické vyhotovení řadíme například otisk razítka. Takový otisk by zcela jistě mohl sloužit jako prokázání konečnosti závěti, ovšem poměrně komplikovanější by bylo naplnění požadavku identifikace zůstavitele. Není příliš obtížné vzít ze stolu razítka zůstavitele a toto otisknout na jakýkoliv papír. Otisk razítka by tedy plně nesloužil k jasnému prokázání, že daný dokument vytvořil právě zůstavitel. V rámci této podkapitoly se však budu zabývat možností nahrazení vlastnoručního podpisu podpisem elektronickým. V případě, že bychom chtěli uvažovat o možnosti vytvoření elektronické závěti, je totiž zcela nezbytné, aby tato mohla být rovněž elektronicky podepsána. V opačném případě by muselo dojít k vytisknutí závěti v elektronické formě a tím bychom se již plně dostali do běžného režimu tvorby allografní závěti.

Jak jsem již uvedl výše, literatura se shoduje, že není možné nahradit vlastnoruční podpis závěti podpisem elektronickým.⁹⁴ Nikde však není přesně stanoveno, z jakého důvodu je tato možnost vyloučena. V odpovědi na tuto neznámou by mohlo pomoci ustanovení § 561 odst. 1 OZ. Toto ustanovení uvádí, že v případě elektronicky učiněného právního jednání je možné nahradit vlastnoruční podpis podpisem elektronickým. Za jakých podmínek je to však možné, stanoví jiný právní předpis. Tímto právním předpisem byl po dlouhou dobu zákon EIPod, který reflektoval znění směrnice o elektronickém podpisu. Tato směrnice upravovala tři druhy

⁹¹ FIALA, Roman a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475—1720)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 181 s.

⁹² Aktuální znění: Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 563.

⁹³ PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 1601 s.

⁹⁴ Tamtéž

elektronických podpisů, kdy největší diskuse vyvolal prostý elektronický podpis. Prostý elektronický podpis byl definován jako: “Údaje v elektronické podobě, které jsou připojené k datové zprávě nebo jsou s ní logicky spojené a které slouží jako metoda k jednoznačnému ověření identity podepsané osoby ve vztahu k datové zprávě.”⁹⁵ Ze samotné definice pak nebylo zcela zřejmé, co je ještě možné podřadit pod prostý elektronický podpis. Vystaly tak otázky, zda jako platný elektronický podpis postačí například pouhé uvedení jména na konci mailové zprávy.

Není sporu o tom, že osoba, která své právní jednání uzavře tím způsobem, že na klávesnici prostě napíše své jméno a příjmení, bude splňovat první část této definice a skutečně se bude jednat o elektronické údaje, které budou připojeny k datové zprávě. Poměrně složitější však bude z takového podpisu jednoznačně ověřit identitu jednající osoby. Zde vyvstává stejný problém, jako tomu bylo v případě mechanického nahrazení podpisu. I zde je možné, aby kdokoliv sedl k počítači a v textovém editoru vytvořil text, jenž může být podepsán jakýmkoliv jménem. Otázkou tedy bylo, zda je z prostého podpisu možné jednoznačně prokázat, že byl vytvořen právě jednající osobou. Touto otázkou se tak zabývala odborná literatura, kdy například Čermák zastával názor, že je možné uznat pouhé uvedení jména na konci mailu, jakožto prostý elektronický podpis.⁹⁶ Opačný názor zastával například Hulmák.⁹⁷ Ačkoliv směrnice uváděla, že prostým elektronickým podpisům nemají být odpírány právní účinky pouze z důvodu jejich elektronické podoby, v praxi by takový podpis s největší pravděpodobností neobstál.⁹⁸ Z tohoto důvodu by bylo nevhodné, užití prostého elektronického podpisu v závěti zůstavitele. Za účinnosti zákona EIPod, by tak zůstavitel v případě tvoření elektronické závěti musel použít zaručený elektronický podpis, který je jednoznačně spojen s podepisující osobou a umožňuje tak její identifikaci.⁹⁹ Se zaručeným podpisem je však spojen složitější postup pro jeho získání

⁹⁵ Historické znění: Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 64/2014 Sb., § 2 písm. a).

⁹⁶ ČERMÁK, Karel. *Elektronický podpis — pohled soukromoprávní. Bulletin advokacie* [online databáze], 2002, č. 11—12 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: <https://itpravo.cz/index.shtml?x=114821>.

⁹⁷ HULMÁK, Milan. *Elektronický právní styk. Právní rozhledy* [online databáze], 2005, č. 7 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: databáze Beck-online.cz.

⁹⁸ KORBEL, František a kol. *Elektronická identita při elektronickém (hmotně)právním jednání. Právní rozhledy* [online databáze], 2019, č. 18 [cit. 26. února 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁹⁹ Historické znění: Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 64/2014 Sb., § 2 písm. b).

a tím je do značné míry oslabena hlavní výhoda elektronicky vytvořené závěti, kterou má být především jednoduchost jejího pořízení.

V roce 2014 došlo ke zrušení směrnice o elektronickém podpisu a tato byla nahrazena nařízením eIDAS. Z tohoto důvodu bylo potřeba vytvořit nový zákon, jenž by plně reflektoval jednotlivá ustanovení tohoto nařízení. Byl tak přijat zákon SlužET. Jak vyplývá z úvodních ustanovení, nařízení eIDAS si kladlo za cíl jednoznačněji vytyčit definice jednotlivých druhů podpisů a možnosti jejich užití, aby byla zvýšena důvěryhodnost právních jednání, jež budou podepsána elektronickými podpisy a tím byla zvýšena právní jistota a četnost užívání takového druhu podpisu.¹⁰⁰ Elektronický podpis je pak definován jakožto: *„Data v elektronické podobě, která jsou připojena k jiným datům v elektronické podobě nebo jsou s nimi logicky spojena, a která podepisující osoba používá k podepsání.“*¹⁰¹ V porovnání s předchozí úpravou je tak patrné, že nařízení eIDAS již nepreferuje jednoznačné osvědčení identity, ale je vyžadováno, aby podepisující osoba tento podpis používala jako svůj podpis. Je tak možné pozorovat, jak se evropská právní úprava v této oblasti přibližuje úpravě americké. Jak již bylo uvedeno výše, je elektronický podpis v Black's law dictionary definován jako: *„Elektronický symbol, zvuk nebo proces, který je buď připojen nebo logicky spojen s dokumentem, s úmyslem zůstavitele dokument tímto způsobem podepsat.“* Podpis tak má plnit spíše funkci ověřovací a uzavírací, tedy má sloužit jakožto prokázání konečnosti dokumentu, za pomoci podpisu, který jednájící osoba běžně používá.¹⁰² Z definice elektronického podpisu v nařízení eIDAS je tak patrný odklon od funkce identifikační. Nemůžeme říci, že by identifikace jednájící osoby nebyla důležitá, podpis bude i nadále sloužit k určení jednájící osoby, avšak už se nejedná o primární funkci elektronického podpisu.

V této souvislosti je důležité zmínit ustanovení § 7 zákona SlužET, který stanoví, že: *„K podepisování elektronickým podpisem lze použít zaručený elektronický podpis, uznávaný elektronický podpis, případně jiný typ elektronického podpisu, podepisuje-li*

¹⁰⁰ Aktuální znění: Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 910/2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES, bod 1 a 2.

¹⁰¹ Aktuální znění: Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 910/2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES, čl. 10 odst. 3.

¹⁰² KMENT, Vojtěch. *Nahradí elektronický podpis prostý ten tradiční vlastnoruční? Bulletin advokacie* [online databáze], 2016, č. 12 [cit. 26. února 2022]. Dostupné z: databáze Beck-online.cz.

se elektronický dokument, kterým se právně jedná jiným způsobem než způsobem uvedeným v §5.“ Tímto jiným způsobem jednání se může rozumět právě soukromoprávní jednání, kam můžeme rovněž podřadit právo dědické a sním spojenou tvorbu závěti. Toto ustanovení zároveň povoluje použití tzv. „*Jiného elektronického podpisu*“. Tímto jiným typem elektronického podpisu můžeme rozumět právě podpis, který byl dříve označován jako „*prostý*“. V důvodové zprávě k zákonu SlužET je pak stanoveno, že všechny typy elektronických podpisů, tedy i prostý elektronický podpis, jsou rovnocenné podpisu vlastnoručnímu.¹⁰³ Na základě nařízení eIDAS a zákona SlužET je tak možné dospět k závěru, že je možné podepsat elektronický dokument pouhým uvedením jména na konec tohoto dokumentu. Otázkou zůstává, zda by bylo možné tímto způsobem podepsat rovněž elektronickou závěť.

V tomto směru je potřeba skloubit pravidla, která vyplývají z nařízení eIDAS a zákona SlužET s pravidly pro vytvoření allografní závěti. Na základě ustanovení § 562 odst. 1 OZ je možné zachovat písemnou formu, i pokud je právní jednání učiněné elektronickými prostředky. Je však potřeba identifikace jednající osoby. Ačkoliv k identifikaci jednajícího není nutně potřeba elektronického podpisu, je potřeba brát v úvahu, že pro vytvoření allografní závěti je stanoven požadavek písemné formy. Aby tak byla zachována platnost takového právního jednání, je bezesporu potřeba opatřit elektronickou závěť podpisem.

S ohledem na nařízení eIDAS a zákona SlužET je možné nahradit podpis jednajícího elektronickými prostředky. Těmi může být i prostý elektronický podpis, který bude vyhotoven v podobě pouhého uvedení jména na konec dokumentu. S ohledem na fakt, že identifikační funkce elektronického podpisu byla odsunuta do pozadí, zůstává otázkou, jakým způsobem je možné určit, že danou závěť skutečně vytvořil a podepsal zůstavitel. Rovněž v případě závěti vytvořené v elektronické podobě by zůstal zachován požadavek na osvědčení takové závěti před dvěma svědky. Ti by měli dosvědčit, že dokument, který jim zůstavitel ukázal, byl zůstavitelem prohlášen za jeho poslední vůli. Navíc se tento dokument bude nacházet na jeho osobním počítači, který si většina uživatelů chrání přístupovým heslem. Rovněž může být dokument uložen na internetovém úložišti, ke kterému je potřeba vytvořit účet. Tento účet bude veden na jméno zůstavitele a také bývá zabezpečen přístupovým

¹⁰³ PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 622 s.

heslem. V případě smrti zůstavitele bude potřebné zadat heslo, aby byl umožněn přístup k závěti. Z tohoto důvodu by svědci měli být poučeni o tom, kde přesně je elektronický dokument uložen a jaká hesla jsou potřeba k jeho otevření.

V neposlední řadě je potřeba se vypořádat s problémem, který by mohlo přinést přímo ustanovení § 561 odst. 1 OZ, které uvádí, že: „*Podpis může být nahrazen mechanickými prostředky tam, kde je to obvyklé.*“ Je otázkou, zda se tento požadavek vztahuje rovněž na elektronické podpisy. S ohledem na smysl a účel tohoto pravidla jsem však toho názoru, že se vztahuje skutečně pouze na mechanické prostředky. Ty mohou být použity namísto vlastnoručního podpisu, pokud je takto zavedena praxe stran.¹⁰⁴ Tento požadavek však nemůže být vztažen zároveň na elektronické podpisy. Ty na rozdíl od mechanických prostředků nenahrazují vlastnoruční podpis, ale mají být jeho ekvivalentem.¹⁰⁵ Navíc je elektronický podpis stále poměrně novým prostředkem, pokud by tak bylo jeho užívání omezeno pouze na situace, ve kterých je to obvyklé, docházelo by ke značnému omezení možností jeho využití.

Na základě výše uvedeného jsem tak toho názoru, že kdyby zůstavitel v současné době za účinnosti nařízení eIDAS a zákona SlužET, vytvořil závět' v elektronické podobě, měla by tato být uznána jakožto platná závět', jež splňuje všechny požadavky pro vytvoření allografní závěti.

2.3. Požadavek na osvědčení závěti

Česká právní úprava v ustanovení § 1534 OZ rovněž stanoví požadavek na osvědčení allografní závěti před dvěma současně přítomnými svědky. Podobně jako ve Spojených státech amerických postačí, pokud zůstavitel před svědky prohlásí, že tato listina obsahuje jeho poslední vůli. Svědci tak nemusí vůbec vědět, co je obsahem listiny. S ohledem na ustanovení § 1539 odst. 1 OZ, které stanoví, že svědci musí listinu podepsat, je vhodné, aby svědkům bylo prokázáno, že se skutečně jedná o zůstavitelovu poslední vůli, aby měli jistotu, že svým podpisem nestvrzují například uznání dluhu nebo jiný dokument odlišný od závěti.¹⁰⁶

¹⁰⁴ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, 1388 s.

¹⁰⁵ MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník. Velký Komentář.* Praha 8: Leges, 2014, 637 s.

¹⁰⁶ DVORÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV. (§1475-1720)* [online databáze]. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2019, aktualizováno k 1. květnu 2019 [cit. 27. února 2022]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.

I v České republice jsou stanoveny určité požadavky na osobu svědka. Svědkem nemůže být osoba nesvéprávná nebo osoba, která není znalá jazyka nebo způsobu dorozumívání, v němž se projev vůle činí.¹⁰⁷ Rovněž je stanoveno, že nezpůsobilým svědkem je dědic, kterému má být majetek zůstaven.¹⁰⁸

Na základě dvou předchozích podkapitol by tak celý proces tvoření závěti mohl vypadat tak, že by zůstavitel vytvořil elektronickou závěť, kterou by elektronickým podpisem podepsal a následně by ji uložil do svého počítače. K osvědčení této závěti by povolal dva svědky, před kterými by prohlásil, že tento soubor v jeho osobním počítači jest jeho závětí. Svědci by byli seznámeni s tím, kde přesně je soubor uložen a jaké přístupové údaje jsou potřebné k odemčení počítače, načež by tuto elektronickou závěť podepsali pomocí svých elektronických podpisů. Za této situace by bylo podstatné, aby závěť byla opatřena svědeckou doložkou. S ohledem na fakt, že by závěť, stejně jako zůstavitel, podepsali pouze prostým elektronickým podpisem, posloužily by údaje ze svědecké doložky k případné identifikaci svědků. Následně v případě smrti zůstavitele by pak svědci mohli potvrdit, že zůstavitel skutečně zamýšlel, aby dokument v jeho počítači sloužil jako jeho poslední vůle, že zůstavitel byl způsobilý a zdravotně v pořádku, když závěť tvořil, a že tak učinil bez vnějšího nátlaku. Tímto způsobem by mohla vzniknout elektronická závěť, která by splňovala požadavek na písemnou formu, na vlastnoruční podpis a zároveň na osvědčení dvěma svědky, aniž by muselo dojít k úpravě platné právní úpravy v České republice.

2.3.1. Závěť ve formě veřejné listiny

V rámci této diplomové práce se však pokouším přijít na způsoby, jak by mohl být celý postup vytvoření závěti učiněn za pomoci technologií. Z tohoto důvodu by bylo příhodné, kdyby bylo možné celý proces osvědčení provést na dálku podobně, jako to umožňuje institut vzdáleného svědectví ve Spojených státech amerických.

Jako možná inspirace by mohla sloužit novela č. 300/2021 Sb., notářského řádu, která přinesla možnost vytvoření notářského zápisu i bez fyzické přítomnosti účastníků, a to za pomoci videokonference.¹⁰⁹ Česká právní úprava umožňuje vytvořit platnou závěť pomocí soukromé nebo veřejné listiny. Tu je možné vytvořit dvěma

¹⁰⁷ Aktuální znění: Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 1539 odst. 2.

¹⁰⁸ Aktuální znění: Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 1540 odst. 1.

¹⁰⁹ Aktuální znění: Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti, ve znění pozdějších předpisů, § 64a.

způsoby, kdy prvním způsobem je sepsání závěti v podobě notářského zápisu a druhým způsobem je vytvoření tzv. „*privilegované závěti*“ neboli závěti s úlevami dle ustanovení § 1543–1545 OZ. Privilegovaným závětím se věnuje třetí kapitola této diplomové práce, proto se teď můžeme plně věnovat závěti vytvořené za pomoci notářského zápisu.

Tento způsob vytvoření závěti je poměrně preferovaným způsobem, a to z prostého důvodu, zůstaviteli s vytvořením závěti pomáhá odborník, kterým je notář. Ten dbá o to, aby obsah závěti byl jasný a nevyvolával v budoucnu spory.¹¹⁰ Notář se má rovněž přesvědčit, že projev vůle byl zůstavitelem učiněn s rozvahou, vážně a bez donucení.¹¹¹ Po dokončení závěti provede notář zápis této závěti do Evidence právních jednání pro případ smrti.¹¹² Jedná se tak o způsob vytvoření závěti, který by měl být ze všech hledisek nejbezpečnější proti jakémukoliv zfalšování. Z tohoto důvodu je v některých případech obligatorně stanoveno, že závěť musí být vytvořena ve formě notářského zápisu. Konkrétně v případě nezletilých, kteří nenabýli plné svéprávnosti a dovršili věku patnácti let, dále je obligatorně stanovena povinnost vytvoření závěti ve formě notářského zápisu osobám, které nejsou plně svéprávné nebo osobám, které neumí číst a psát a nejsou schopny listiny podepsat.¹¹³

K vytvoření notářského zápisu za pomoci videokonference je však potřeba prokázat totožnost účastníků. K tomu dochází s odkazem na nařízení eIDAS pomocí elektronické identity.¹¹⁴ Elektronická identita pak může být prokázána prostřednictvím systému elektronické identifikace nebo kvalifikovaným elektronickým podpisem. Zůstavitel by tak zde již nevystačil s prostým elektronickým podpisem. Jak jsme si již uvedli, tak prostý elektronický podpis plně neidentifikuje jednající osobu. S ohledem na fakt, že notář osobu zůstavitele nemusí vůbec znát, je potřeba prokázat jeho identitu a k tomu slouží právě kvalifikovaný elektronický podpis. Zajímavou možností identifikace jednajícího rovněž nabízí systém elektronické identifikace. V České republice je v současné době možné prokázat elektronickou identitu prostřednictvím

¹¹⁰ FIALA, Roman a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475—1720)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 188-193 s.

¹¹¹ Aktuální znění: Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 1538.

¹¹² FIALA, Roman a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475—1720)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 188—193 s.

¹¹³ Tamtéž

¹¹⁴ Aktuální znění: Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti, ve znění pozdějších předpisů, § 64a.

NIA ID, Mobilního klíče eGovernmentu nebo například pomocí některých bank, jež umožňují elektronickou identifikaci. Tyto systémy tak mohou být využity nejen ke správě úředních záležitostí, kterými jsou například vyřízení nového občanského průkazu, ale rovněž k prokázání identity v případě videokonferenčního hovoru s notářem. Dle současné právní úpravy je tak možné vytvořit závěť ve formě veřejné listiny, a to prostřednictvím videokonference. Vystává však otázka, zda by také bylo možné osvědčit závěť ve formě soukromé listiny za pomoci videokonference.

Je tak potřeba porovnat situaci, kdy by svědci při osvědčování závěti byli fyzicky přítomni, se situací, kdy by byli přítomni pouze ve virtuální podobě, jakožto soubor pixelů na obrazovce počítače. Respektive do jaké míry jsou tyto dvě situace odlišné. Jak již bylo uvedeno výše, v případě fyzické přítomnosti svědků by bylo možné opatřit elektronicky vytvořenou závěť prostými elektronickými podpisy svědků. Je však možné dojít k závěru, že by prosté elektronické podpisy stačily i v případě videokonference? Situace je totiž odlišná, než je v případě tvorby závěti ve formě veřejné listiny, kde notář osobu zůstavitele nezná. V případě tvorby závěti ve formě soukromé listiny si zůstavitel za svědky volí osoby, které alespoň trochu zná. Jakým jiným způsobem by na ně také získal kontakt.¹¹⁵ Z tohoto důvodu by nemusela být vyžadována taková míra ochrany, kterou poskytuje kvalifikovaný elektronický podpis nebo systém elektronické identifikace.

V této souvislosti jsem toho názoru, že by měl postačovat prostý elektronický podpis i v případě, kdy svědci budou závěť osvědčovat pomocí videokonference. Zde by mohl vyvstat proti argument, že v případě smrti zůstavitele bude potřeba zjistit, kdo závěť osvědčil. K tomuto účelu však slouží již zmíněná svědecká doložka, která by měla obsahovat všechny podstatné informace o osobě svědka. Navíc i v případě, kdy by allografní závěť byla tvořena v běžné písemné formě, není možné bez svědecké doložky z běžného vlastnoručního podpisu plně určit, kdo jest osobou svědka.

Problém, který by mohlo osvědčení pomocí videokonference přinést, souvisí s účelem, který svědci při osvědčování závěti plní. V případě fyzické přítomnosti svědků by mělo být zaručeno, že zůstavitel učiní prohlášení dobrovolně, bez určitého nátlaku a v případě, že by tak činil pod nátlakem, je šance, že by si toho svědci všimli

¹¹⁵ Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 1997, sp. zn. 2 Cdon 988/96 (Rc 59/1998).

například z chování zůstavitele. V případě videokonference by například bylo poměrně obtížné určit, zda na prohlášení zůstavitele nedohlíží někdo, kdo na tom má zájem.

Závěrem je tak nutné říci, že zákonné znění ustanovení § 1534 nikterak nevyžaduje fyzickou přítomnost svědků. Naopak, prostý jazykový výklad svědčí o tom, že osvědčení přes videokonferenci by mělo dostatečně naplnit požadavek na výslovné prohlášení před dvěma současně přítomnými svědky. Ovšem na základě teleologického výkladu je spíše potřeba dojít k závěru, že je vyžadována fyzická přítomnost svědků, a to zejména s ohledem na naplnění účelu, kterému má osvědčení dostát. Ačkoliv se jedná o poměrně zajímavý právní problém, nedoporučoval bych za současné právní úpravy osvědčovat závěť tímto způsobem. Je dost dobře možné, že by závěť nebyla uznána za platnou.

3. Video závěť

V rámci této kapitoly bych se chtěl zaměřit na možnost pořízení platné závěti za pomoci video nahrávky. Jedná se o institut, který není ve světě příliš běžný. V současné době je pouze jediná země, která umožňuje zůstaviteli pořídít video závěť, a tou je Austrálie.¹¹⁶ Z tohoto důvodu se zaměřím na formální požadavky, za kterých je možné v Austrálii vytvořit platnou video závěť, a zda by bylo možné vytvořit platnou video závěť rovněž v České republice.

3.1. Video závěť v Austrálii

Jako v každé zemi, i v Austrálii jsou stanoveny formální požadavky, které je potřeba splnit pro vytvoření platné závěti. Tyto požadavky jsou téměř totožné s těmi ve Spojených státech amerických. I v Austrálii je tak pro vytvoření platné závěti potřeba, aby závěť byla v písemné podobě a podepsána zůstavitelem za přítomnosti dvou svědků, jež musí své svědectví stvrdit podpisem na závěti. Ovšem může se stát, že závěť nebude splňovat některý z formálních požadavků, a v takovém případě se může jednat o tzv. „neformální závěť“. I neformální závěť, tedy závěť, jež nesplňuje všechny formální požadavky, může být připuštěna k prozkoumání před soudem. Ve své podstatě by se dala přirovnat k doktríně neškodné chyby, která je využívána v některých amerických státech. Australská neformální závěť je však poměrně specifickým institutem. Na jejím základě byla soudem připuštěna platnost závěti, jež byla natočena na video záznam pomocí mobilního telefonu.¹¹⁷

Jedná se o případ, kterým se zabýval soud Nového Jižního Walesu v Austrálii. Zde paní Wai Fun Chan nejprve vytvořila s pomocí svého právního zástupce formální závěť, jež splňovala všechny formální požadavky. Později se však rozhodla, že by některé části své formální závěti chtěla změnit. Konkrétně dvěma dcerám, jež se o ni v posledních letech nejvíce staraly, chtěla věnovat větší část svého majetku. Bohužel čas nehrál v její prospěch a nebylo možné čekat na příjezd jejího právního zástupce, jenž by jí pomohl upravit obsah původní závěti novou. Z tohoto důvodu Wai Fun Chan zachytila svou poslední vůli za pomoci video záznamu. Soud tak musel posuzovat, zda takto vytvořená závěť splňuje požadavky pro neformální závěť a zda

¹¹⁶ HIRSCH, Adam, KELETY, Julia C. Electronic-Wills Legislation. *The Uniform Act versus Australian and Canadian Alternatives* [online], 2020, roč. 34, č. 5 [cit. 1. ledna 2022]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3697819.

¹¹⁷ *Can a Video be Considered a Valid will?* [online]. Dostupné z: <https://www.willcontesting.com.au/can-video-considered-valid-will/>.

může být připuštěna k prozkoumání. Nakonec tato závěť byla uznána jakožto platný kodex k formální závěti, jelikož dle soudu Nového Jižního Walesu tato video závěť splňovala všechny požadavky. Soudkyně Lindsayová uvedla následující: „*Wai Fun Chan věděla, že pořízení video závěti je riskantní krok, nenechala se jím však odradit. Projevila velkou snahu naposledy promluvit ke svým dětem a sdělit jim své záměry.*“ Wai Fun Chan tak naplnila požadavky pro neformální závěť, jelikož ve video závěti skutečně uvedla, jak si přeje, aby po její smrti bylo naloženo s jejím majetkem. Nejednalo se o pouhé přání, žádost nebo pouhé rozjímání. Z tohoto důvodu tak soud dospěl k názoru, že video záznam jest dokumentem a může být nejen připuštěn k prozkoumání, ale rovněž uznán jakožto platná závěť.¹¹⁸

Austrálie je tak v současné době jedinou zemí, ve které je možné pořídit závěť za pomoci video nahrávky. V této souvislosti je potřeba uvést, že rovněž v rámci přijímání Jednotného zákona o elektronické závěti bylo zvažováno, zda povolit vytvoření závěti za pomoci video záznamu. Nakonec však Komise pro jednotné zákony stanovila, že elektronická závěť musí být čitelná jako text, čímž byla možnost použití video závěti zcela vyloučena. Členové komise tak učinili ve snaze předejít zatížení soudů, zejména s ohledem na možné problémy spojené s uchováváním takových závětí.¹¹⁹ Ostatní země a státy jsou poněkud obezřetnější ohledně přijímání video závětí. Je však třeba poukázat na fakt, že v některých státech Austrálie je možnost vytvoření video závěti již několik let a tento institut nepřinesl žádné přehlcení soudů, jež by se musely dennodenně zabývat video závěťmi.¹²⁰ Otázkou tak zůstává, zda je možné, aby byla video závěť užívána rovněž v České republice.

3.2. Video závěť v České republice

Jak již bylo zmíněno, tak v České republice stejně jako v ostatních státech světa vyjma států Austrálie, není možné uzavřít platnou závěť pomocí video záznamu. Obecně však panuje názor, že vytvoření video záznamu během pořizování poslední vůle může být velmi užitečné. V případě, že dojde k zachycení průběhu tvorby závěti na video záznam, může tento sloužit jako důkaz, že celý proces proběhl dle formálních

¹¹⁸ In re Estate of Wai Fun Chan, New South Wales Supreme Court, August 7, 2015.

¹¹⁹ KOMISE PRO JEDNOTNÉ ZÁKONY. *Uniform electronic will act* [online], 2021 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: <https://www.uniformlaws.org/committees/community-home?CommunityKey=a0a16f19-97a8-4f86-afc1-b1c0e051fc71>.

¹²⁰ HIRSCH, Adam, KELETY, Julia C. Electronic-Wills Legislation. *The Uniform Act versus Australian and Canadian Alternatives* [online], 2020, roč. 34, č. 5 [cit. 29. ledna 2022]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3697819.

požadavků. Tedy že zůstavitel tvořil závěť, aniž by na něho někdo vyvíjel nátlak, a že byl v době tvoření závěti příčetný a způsobilý. Rovněž by z video záznamu mohlo být zřejmé, že závěť osvědčili dva svědci, jež byli přítomni současně. Samotný video záznam by tak mohl plnit funkci důkazní, ale rovněž by mohl sloužit jako prevence, jak předejít možnému napadení závěti. Jestliže zůstavitel sdělí důvody, proč rozdělil svůj majetek právě takto, mohou tím být vyloučeny domněnky dědiců a tím vyloučeny případné spory. Zároveň by video závěť mohla představovat zůstavitelovu poslední možnost, jak se naposledy rozloučit se svými blízkými.¹²¹

3.2.1. Úlevy při pořizování závěti

V rámci české právní úpravy dědického práva nalezneme institut, který je nazván jako „úlevy při pořizování závěti“. Tento institut umožňuje zůstaviteli vytvoření ústní závěti. Tato možnost je však povolena pouze za specifických podmínek, které jsou stanoveny v rámci ustanovení § 1542 odst. 1 OZ. Jedná se sice o institut odlišný oproti neformální závěti, jež je užíván v Austrálii, do jisté míry však umožňuje vytvoření platné závěti, aniž by tato splňovala všechny formální požadavky.¹²² V rámci této podkapitoly bych se tak chtěl zaměřit na podmínky pro vytvoření ústní závěti v České republice a zda by bylo možné vytvořit ústní závěť za pomoci video záznamu.

Prvně je potřeba specifikovat, za jakých podmínek může zůstavitel vytvořit ústní závěť. Ta může být vytvořena ve dvou případech. První předpokládá, že nastane nenadálá událost, která bezprostředně ohrozí život zůstavitele.¹²³ Příkladem může být situace, jež nastala v australském případě paní Wai Fun Chan. Ta se ocitla v bezprostředním ohrožení života a bylo jí zřejmé, že již není schopna sepsat písemnou závěť, podepsat ji, a ještě ji nechat osvědčit dvěma svědky.¹²⁴ Druhým případem, jež umožňuje zůstaviteli vytvořit ústní závěť, je situace, kdy se zůstavitel nachází v místě, ve kterém je běžný společenský styk ochromen následkem mimořádné události a zároveň po něm nelze rozumně požadovat, aby pořídil závěť v jiné formě.¹²⁵ Zde se

¹²¹ MIKALOFF, Justine. *A Note From the Beyond: Video Wills*. [online]. Legalmatch.com, Dostupné z: <https://www.legalmatch.com/law-library/article/a-note-from-the-beyond-video-wills.html>.

¹²² Aktuální znění: Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 1548 odst. 2.

¹²³ Aktuální znění: Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 1542 odst. 1.

¹²⁴ Judikát Wai Fun Chan

¹²⁵ Aktuální znění: Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 1542 odst. 1.

jako příklad často uvádí situace, kdy je společenský život zůstavitele ochromen povodní, tornádem nebo jinou živelnou katastrofou.¹²⁶ V rámci § 1543 OZ, § 1544 OZ a 1545 OZ jsou pak upraveny možnosti uzavření ústní závěti před starostou města, na palubě námořního plavidla a při účasti v ozbrojeném konfliktu. Těmto možnostem se však v rámci této podkapitoly věnovat nebudu, zejména z důvodu jejich specifických podmínek, které nejsou pro tuto diplomovou práci podstatné.

Pokud tedy nastane jedna z těchto neobvyklých okolností, je zůstaviteli umožněno, aby před třemi současně přítomnými svědky vytvořil ústní závěť. Ačkoliv by se oproti běžné allografní závěti mohlo zdát, že došlo ke zpřísnění formálních požadavků, není tomu úplně tak.¹²⁷ I když se počet svědků navýšil, došlo ke zmírnění požadavků, jež jsou obecně kladeny na osobu svědka. Ústní závěť tak může být osvědčena i osobou, jež je mladší osmnácti let, pokud již dosáhla patnáctého roku věku. Případně i osobou, jež byla omezena ve svéprávnosti, pokud je způsobilá věrohodně popsat skutečnosti významné pro platnou závěť.¹²⁸

Mohou však nastat situace, kdy při sobě zůstavitel nebude mít žádnou osobu, jež by mohla osvědčit jeho závěť. Například za situace, kdy se zůstavitel rozhodne, že půjde sám lézt po skalách. V takovém případě by bylo více než příhodné mít možnost pořídit platnou závěť za pomoci video záznamu. Mnozí by mohli namítnout, že v případě, když chce zůstavitel vytvořit závěť bez přítomnosti svědků, má možnost pořízení holografní závěti.¹²⁹ Je však potřeba vzít v úvahu zmiňovaný fakt, že tužku a papír má v dnešní době u sebe málokdo, já osobně u sebe nemám tužku a papír ani při přednáškách na univerzitě, natož kdybych se například rozhodl lézt po skalách. A i kdybych papír měl, těžko si dovedu představit, jak bych sepisoval holografní závěť zavěšený na skále. Naopak mobilní telefon s kamerou má dnes u sebe téměř každý a každý je, předpokládám, schopný pořídit video záznam. Je tedy dle současné právní úpravy pro tvorbu ústní závěti možné, aby video záznam sloužil jako platná závěť?

Zůstavitel, jenž by sděloval svou poslední vůli do objektivu kamery, by jednoznačně naplnil požadavek na ústní provedení takové závěti, tudíž by zde neměl

¹²⁶ ŠEŠINA, Martin, a kol. *Dědické právo, Kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního*. Praha: Leges, s.r.o., 2019, 77 s.

¹²⁷ Aktuální znění: Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 1534.

¹²⁸ Aktuální znění: Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, §1548 odst. 1.

¹²⁹ Aktuální znění: Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, §1533.

nastat žádný problém. Otázkou zůstává, zda by video záznam mohl nahradit přítomnost tří svědků. Dle mého názoru to není zcela vyloučeno. V rámci ústní závěti lze na základě teleologického výkladu dospět k závěru, že hlavním úkolem svědků je zapamatovat si obsah poslední vůle zůstavitele, a ten pak sepsat nebo sdělit přímo před soudem.¹³⁰ Tomuto rovněž nasvědčuje požadavek tří svědků. Větší počet svědků by měl zajistit větší pravděpodobnost, že nebude zapomenuta jakákoliv část zůstavitelovy vůle. Tuto úlohu by však zcela jistě mohl naplnit rovněž samotný video záznam, z něhož by bylo možné poslechnout si celý obsah vůle zůstavitele, aniž by bylo zapotřebí přítomnosti svědků. Zároveň by bylo známo, v jaký den a v jaký čas byl video záznam pořízen, jelikož mobilní telefony, ale i video kamery, ukládají tyto informace. Některá zařízení ukládají rovněž informace o místě, kde byl video záznam pořízen. Byl bych nerad, kdyby se zdálo, že podceňuji lidský faktor, ale upřímně jsem toho názoru, že video záznam je spolehlivější uchovatel informací než tři svědci, kterými navíc mohou být osoby od patnácti let věku, přihlížejíc tomu, jak je někdo v bezprostředním ohrožení života. U video záznamu tak nehrozí, že bude některá část zůstavitelovy poslední vůle zapomenuta nebo dezinterpretována. Naopak, vzhledem k tomu, že videozáznam umožňuje opětovné přehrávání, je možné ho prozkoumat do nejmenších detailů.

Jak již bylo výše uvedeno, při pořízení závěti s úlevami jsou některé vady formálních požadavků opomíjeny. Příkladem může být nejen ustanovení § 1548 odst. 2 OZ, ale rovněž ustanovení § 1547 odst. 2 OZ. Toto ustanovení se sice týká formálních požadavků na záznam, jež musí být vyhotoven, je-li závěť pořízena před starostou obce, na palubě letadla nebo lodi. I tak, pokud tento záznam neobsahuje všechny formální požadavky, jež jsou vyžadovány, nezpůsobí jejich absence neplatnost takto sepsané závěti, je-li jisté, že listina spolehlivě zaznamenává zůstavitelovu poslední vůli. Toto ustanovení tak ve snaze zachování autonomie vůle zůstavitele omlouvá nesplnění některých formálních požadavků. Dle mého názoru by toto ustanovení mohlo být analogicky použito rovněž ve vztahu k video závěti. Ačkoliv by ústní výpovědi zůstavitele nebyli přítomni tři svědci, jeho vůle by byla plně patrná z video záznamu. Osobně si tak myslím, že by v tomto případě mohl být video záznam uznán jako platná ústní závěť, aniž by musel zákonodárce přijímat jakákoliv opatření.

¹³⁰ Aktuální znění: Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 1542 odst. 2.

Závěr

V závěru diplomové práce je nezbytné shrnout mnou zjištěné poznatky, ke kterým jsem v průběhu psané této práce dospěl.

V rámci první kapitoly jsem se pokoušel shrnout, jakým způsobem byla ovlivněna právní úprava pro tvorbu závěti ve Spojených státech amerických. Americká právní úprava se v rámci svého dlouholetého vývoje postupně uvolňovala a upouštěla od přehnaného formalismu. V rámci tohoto procesu se tak přes doktrínu podstatného souladu dospělo až k doktríně neškodné chyby, v jejímž důsledku může soud uznat za platnou závěť, která nesplňuje všechny formální požadavky. Vyústěním celého procesu je možnost vytvoření elektronické závěti v některých amerických státech. V důsledku přijetí této právní úpravy se již některé americké soudy musely potýkat s případy, ve kterých svou roli sehrála závěť, která byla vytvořena za užití moderních technologií. Cílem mé práce však bylo zjistit, zda je za stávající právní úpravy možné vytvořit závěť za užití technologií rovněž v České republice. Případně, jak by musela být úprava pozměněna a novelizována, aby tak bylo možné učinit. Tomuto se pak věnuje druhá kapitola této diplomové práce.

V té jsem se zaměřil na allografní závěť a při porovnávání české právní úpravy s tou americkou jsem zjistil, že formální požadavky pro vytvoření allografní, ve Spojených státech amerických formální závěti, jsou prakticky totožné. Snažil jsem se tak najít v české právní úpravě něco, co by mohlo odpovídat doktríně neškodné chyby. Tomuto institutu by mohla odpovídat závěť pořízená s úlevami, ovšem ta umožňuje zůstaviteli pořídit závěť v ústní formě, pokud jsou pro to splněny předpoklady. Tento institut české právní úpravy tak nebyl při tvorbě allografní závěti v elektronické formě, nicméně jsem se tento institut a jeho výhody pokoušel aplikovat k tvorbě video závěti, ale k tomu až v kapitole třetí. K odpovědi, zda je možné vytvořit allografní závěť v elektronické podobě jsem se zaměřil na formu právního jednání, která je upravena v obecné části občanského zákoníku. Zde jsem zjistil, že občanský zákoník umožňuje zachování písemné formy, i když je právní jednání učiněno elektronicky, je-li umožněno zachytit obsah takového jednání a určit z něho jednající osobu. Na základě tohoto jsem dospěl k závěru, že je bezesporu možné zachovat písemnou formu, která je k vytvoření allografní závěti zapotřebí, i pokud právní jednání bude učiněno v elektronické formě. Důležité však bylo, aby takto vytvořený dokument bylo možné rovněž elektronicky podepsat, aby byl naplněn i další formální požadavek a tím je

vlastnoruční podpis zůstavitele. Aby mohla být zachována elektronická forma závěti, bylo potřeba, aby tato mohla být rovněž elektronicky podepsána. V opačném případě by muselo dojít například k vytisknutí takové závěti a tím bychom se dostali do běžného procesu tvoření závěti. V obecné části občanského zákoníku je rovněž ustanovení, které se zabývá možností nahrazení vlastnoručního podpisu podpisem elektronickým. Toto ustanovení je normou delegující a odkazuje na jiný zákon. Tímto byl po dlouhou dobu zákon EIPod, který k nahrazení vlastnoručního podpisu vyžadoval kvalifikovaný podpis, který však nemá každý běžný člověk, možnost jeho užití v procesu tvorby elektronické závěti nebyl vyloučen, ale příliš nezapadal do účelu, který by elektronická závěť měla přinášet, a tou je snadnost a rychlost jejího vytvoření. Tento zákon byl však v roce 2016 nahrazen zákonem SlužET, který upravil požadavky na použití prostého elektronického podpisu. V důsledku přijetí zákona SlužET je možné použít prostý elektronický podpis, tedy například pouhé napsání jména a příjmení a toto je uznáno jakožto platný elektronický podpis. Dospěl jsem tak k závěru, že je možné platně vytvořit allografní závěť v elektronické formě, opatřenou elektronickým podpisem zůstavitele. Rovněž jsem se zabýval osvědčením této závěti, kdy by ji za účelem zachování elektronické formy museli elektronickými podpisy podepsat rovněž svědci závěti. Zabýval jsem se však i otázkou osvědčení na dálku. Kdy mě novela notářského řádu, která umožnila tvorbu notářského zápisu pomocí video konference, přinutila zabývat se možností osvědčení závěti na dálku. Tuto možnost osvědčení závěti bych však spíše nedoporučil, zejména s ohledem na fakt, že osvědčení závěti by mělo probíhat před dvěma svědky současně přítomnými a nejsem schopen určit, jak by se k závěti osvědčené tímto způsobem, postavil soud, který by se případně musel takto osvědčenou závětí zabývat. Výsledkem této kapitoly je však závěr, že by dle stávající právní úpravy mělo být možné vytvořit allografní závěť v elektronické podobě a tuto následně elektronicky podepsat a opatřit elektronickými podpisy svědků. Dospěl jsem tak k závěru, že pro vytvoření allografní závěti v elektronické formě není nutně potřeba jakkoliv měnit stávající právní úpravu.

Ve třetí kapitole jsem se pak zabýval závětí pořizenou za pomoci video záznamu. Konkrétně jsem se zaměřil na Austrálii, ve které soudy schválily jako platnou závěť, která byla právě pořizena za pomoci video kamery. Takto uznaná závěť vznikla za podmínek, které značně odpovídaly těm, které český právní řád stanovuje pro vytvoření závěti s úlevami. Z tohoto důvodu jsem se ve třetí kapitole zaměřil právě na

jednotlivé požadavky, které musí být splněny, aby mohla být vytvořena ústní závěť a následně jsem se zaměřil na možnost zachycení ústní závěti na video záznam. Dospěl jsem k závěru, že takový video záznam by mohl sloužit jako vhodný nosič poslední vůle, navíc by mohl uchovat zůstavitelovu poslední vůli v lepší kvalitě, než například papír nebo svědci.

Celkově se tato práce zabývala vlivem moderních technologií na poslední pořízení, a dospěl jsem k závěru, že již v současné době mají technologie značný vliv na právní úpravu a dá se očekávat, že se tento vliv bude nadále zvyšovat. Je tak nutné s tímto fenoménem počítat a připravit se na něho nejen v oblasti pořízení pro případ smrti.

Bibliografie

Monografie

- MCGOVERN, William, KURTZ, Sheldon. *Wills, trusts and estates, including taxations and future interests*. 3. vydání. St. Paul, Minnesosta: West Group, 2004.
- ŠEŠINA, Martin, a kol. *Dědické právo, Kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního*. Praha: Leges, s.r.o., 2019.
- WENDEL, Peter. *Emanuel law outlines: Wills, Trusts, and Estates Keyed to Dukeminier/Sitkoff/Lindgren*. 8. vydání. Wolters Kluwer Law & Business, 2010.

Komentáře

- DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV. (§1475-1720)* [online databáze]. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2019, aktualizováno k 1. květnu 2019 [cit. 27. února 2022]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.
- FIALA, Roman a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475—1720). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015.
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1—654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.
- MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník. Velký Komentář*. Praha 8: Leges, 2014.
- PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019.
- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014.
- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014.

Odborné časopisy

- ČERMÁK, Karel. *Elektronický podpis — pohled soukromoprávní. Bulletin advokacie* [online databáze], 2002, č. 11—12 [cit. 28. února 2022].
- GÜRER, Gökalp Y. *No Paper? No Problem: Ushering in Electronic Wills Through California's „Harmless Error“ Provision* [online]. UC Davis Law Review, 2016.

- HIRSCH, Adam, KELETY, Julia C. *Electronic-Wills Legislation. The Uniform Act versus Australian and Canadian Alternatives* [online], 2020, roč. 34, č. 5 [cit. 1. srpna 2020].
- HULMÁK, Milan. *Elektronický právní styk. Právní rozhledy* [online databáze], 2005, č. 7 [cit. 28. února 2022]. Dostupné z: databáze Beck-online.cz.
- KMENT, Vojtěch. *Nahradí elektronický podpis prostý ten tradiční vlastnoruční? Bulletin advokacie* [online databáze], 2016, č. 12 [cit. 26. února 2022]. Dostupné z: databáze Beck-online.cz.
- KORBEL, František a kol. *Elektronická identita při elektronickém (hmotně)právním jednání. Právní rozhledy* [online databáze], 2019, č. 18 [cit. 26. února 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- SHAFFER, Brent, SNEERINGER, Michael. *Ready or Not, Here They Come: Electronic Wills Are Coming to a Probate Court Near You. Probate and Property Magazine* [online databáze], 2019, roč. 33, č. 5 [cit. 28. února 2022].
- SNYDER, Susan. *Electronic Wills and Remote Execution* [online]. 31. srpna 2021 [cit. 31. ledna 2022].
- What is an „Electronic Will“? [online]. Harvard Law Review, 131, 10. dubna 2018 [cit. 10. února 2022].

Judikatura

- Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. června 2017, sp. zn. 20 Cdo 1741/2017.
- Nejvyšší soud: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 1997, sp. zn. 2 Cdon 988/96.
- Taylor v. Holt, Court of Appeals Tennessee, October 31, 2003.
- In re Estate of Castro, Court of Common Pleas Probate Division, June 19, 2013.
- In re of Groffman, England High Court of Justice, 1969.
- In re Estate of Richar Ehrlich, Superior Court of New Jersey, June 29, 2019.
- In re Estate of Duane Francis Horton, Michigan Court of Appeals, July 17, 2018.
- Estate of Jerry Catlin, Texas Court of Appeals, April 27, 2010.
- In re Estate of Wai Fun Chan, New South Wales Supreme Court, August 7, 2015.

Legislativní dokumenty

- KOMISE PRO JEDNOTNÉ ZÁKONY. *Uniform electronic will act* [online], 2021 [cit. 28. února 2022].

Anotace/Summary

Tato diplomová práce se zaměřuje na možné dopady moderních technologií v řízeních pro případ smrti, a to v rámci tří kapitol. První kapitola se zabývá elektronickou závětí ve Spojených státech amerických, tedy jakým způsobem byly ovlivněny jednotlivé formální požadavky pro vytvoření závěti, aby závěť mohla být vytvořena prostřednictvím technologií. Ve druhé kapitole jsem se zabýval českou právní úpravou a hledal odpověď na otázku, zda je za stávající právní úpravy možné vytvořit platnou allografní závěť v elektronické podobě. Poslední kapitola je věnována video závěti, zejména jsem se zaměřil na prvky australské právní úpravy, ve které je video závěť akceptována, jakožto platná forma vytvoření závěti a následně jsem se pokusil tyto prvky aplikovat na českou právní úpravu.

This diploma thesis is focused on the possible impact of modern technologies in case of a disposition of property upon death. The diploma thesis is divided into three chapters. The first chapter deals with electronic wills in the United States of America, primarily how the individual formal requirements for the creation of a will have been affected so that a will can be created through technology. In the second chapter, I dealt with the Czech legislation and sought an answer to the question of whether it is possible to create a valid allographic will in electronic form under the current legislation. The last chapter is devoted to video wills, especially I focused on the elements of Australian legislation, in which video wills are accepted as a valid form of wills, and then I tried to apply these elements to Czech legislation.

Klíčová slova/Key words

vytvoření závěti ve Spojených státech amerických, elektronická závěť, video závěť, formální požadavky pro vytvoření platné závěti, allografní závěť v České republice, elektronický podpis, elektronická identifikace

creation of a will in the United States of America, electronic will, video will, formal requirements for the creation of a valid will, allographic will in the Czech Republic, electronic signature, electronic identification